

UCHWAŁA NR XV/50/2025
PEŁNIĄCEJ FUNKCJĘ RADY MIEJSKIEJ W BODZENTYNIE

z dnia 23 stycznia 2025 r.

w sprawie przyjęcia programu postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 i art. 97 ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2024 r. Dz. U. poz. 1465z późn. zm.) oraz 240a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity z 2024 r. Dz. U. poz. 1530 z późn. zm.), Pełniąca funkcję Rady Miejskiej w Bodzentynie uchwala, co następuje:

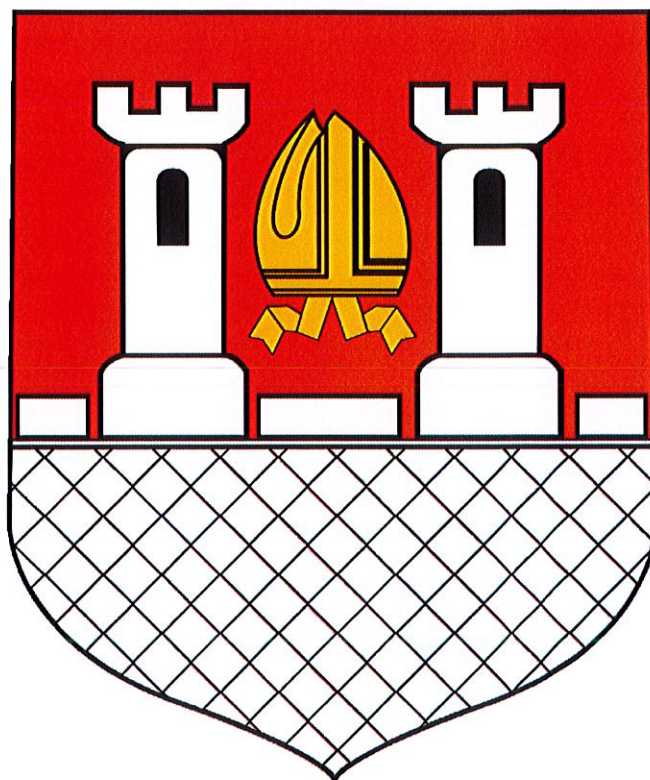
§ 1. Uchwala się program postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Pełniącej funkcję Burmistrza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

KOMISARZ RZĄDOWY
dla Miasta i Gminy Bodzentyn

Anna Lezańska

Gmina Bodzentyn

Program Postępowania Naprawczego

w oparciu o art. 240a ustawy o finansach publicznych

Styczeń 2025 r.

Spis treści

Wstęp	3
a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych	3
b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Bodzentyn	4
I. Analiza finansów Gminy w latach 2021 - 2024.....	5
a. Dochody.....	5
b. Wydatki	9
c. Analiza wskaźnikowa finansów oświaty w Gminie.....	20
d. Wynik budżetu.....	30
e. Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji.....	32
f. Zobowiązania krótkoterminowe i poręczenia	34
g. Podsumowanie	35
II. Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków od 2025 r.	36
a. Wzrost dochodów bieżących	39
b. Ograniczenie wydatków bieżących	41
c. Podsumowanie	47
III. Pozyskanie finansowania.....	48
a. Analiza zdolności kredytowej	48
b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji	50
c. Wybór instrumentu dłużnego	54
IV. Podsumowanie Programu Postępowania Naprawczego	56
V. Harmonogram wdrożenia programu naprawczego	58
a. Pozyskanie finansowania.....	58
Załączniki	60
a. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2025-2050.....	60

Wstęp

a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych

Niezachowanie wymogów wynikających z art. 242-244 ustawy o finansach publicznych z 2009 r. (dalej: UFP, ustawa), skutkuje brakiem możliwości uchwalenia budżetu JST i towarzyszącej mu wieloletniej prognozy finansowej na „zwykłych” warunkach¹. W takim przypadku kolegium regionalnej izby obrachunkowej (dalej: RIO) powinno wezwać jednostkę do opracowania programu postępowania naprawczego (dalej: PPN) i wdrożenia go poprzez podjęcie stosownej uchwały. Z inicjatywą wezwania do wprowadzenia PPN kolegium RIO może wyjść w oparciu o przedłożone przez zarząd jednostki projekty uchwały budżetowej i wieloletniej prognozy finansowej (lub zmiany tychże), zawierające ww. uchybienia. Do podjęcia uchwały dotyczącej programu postępowania naprawczego uprawniony jest organ stanowiący JST, tj. w przypadku Bodzentyna Rada Miejska. PPN powinien zostać przedłożony przez JST do zaopiniowania właściwej RIO w ciągu 45 dni od daty dostarczenia wezwania. Przesłanie wezwania przez kolegium RIO obliguje JST do podjęcia ww. działań pod sankcją narzucenia uchwały budżetowej przez samą RIO. Rada Miejska w Bodzentynie nie podjęła stosownej uchwały w sprawie opracowania programu postępowania naprawczego i nie przedłożyła w ciągu 45 dni do zaopiniowania Regionalnej Izbie Obrachunkowej. Wobec powyższego organy Gminy stanowiący i wykonawczy zostały zawieszono i ustanowiono zarząd komisaryczny. W tym przypadku program postępowania naprawczego niezwłocznie opracowuje i przedstawia do zaopiniowania Regionalnej Izbie Obrachunkowej Komisarz Rządowy.

Program postępowania naprawczego zawiera (przy czym poniższa lista może być rozszerzona)²:

- analizę stanu finansów JST, w tym określenie przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych,
- plan przedsięwzięć naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania, zmierzających do usunięcia zagrożenia realizacji zadań publicznych przez JST oraz zachowania relacji określonej w art. 242–244 UFP,
- przewidywane efekty finansowe poszczególnych, planowanych przedsięwzięć naprawczych, wraz z określeniem sposobu ich obliczania.

PPN uchwalony jest na okres nieprzekraczający 3 kolejnych lat budżetowych. Oznacza to, że możliwy jest krótszy okres trwania programu. W okresie trwania PPN Rada Miejska lub Komisarz Rządowy może uchylać WPF oraz budżet jednostki oraz ich zmiany bez zachowania relacji określonej w art. 242 - 244 UFP. Jednocześnie niezachowanie relacji może dotyczyć jedynie spłat zobowiązań istniejących na dzień

¹ art. 240a ust. 1 UFP.

² art. 240a ust. 1, 3 i 7 UFP.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

uchwalenia programu postępowania naprawczego³. Art. 224 ust. 1 pkt 2 lit. b wskazuje, że relacja określona w art. 242-244 uofp musi zostać zachowana na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki udzielonej z budżetu państwa. Jeżeli zatem PPN uchwalany na okres 3 lat budżetowych zakłada ubieganie się o pożyczkę z budżetu państwa i jej spłatę wykraczającą poza okres realizacji PPN to ewentualne prognozowane przekroczenie relacji z art. 242-244 uofp w okresie dłuższym niż 3 lata, nie powinno stanowić przesłanki do wydania negatywnej opinii RIO o tym programie.

W czasie realizacji PPN objęta nim jednostka styka się z szeregiem ograniczeń. Jednostka taka nie ma możliwości:

- podejmowania nowych inwestycji finansowanych kredytem, pożyczką lub emisją papierów wartościowych,
- udzielania pomocy finansowej innym JST,
- udzielania poręczeń, gwarancji i pożyczek,
- ponoszenia wydatków na promocję jednostki,
- ponoszenia wydatków na fundusz sołecki,

a także ogranicza realizację zadań innych niż obligatoryjne, finansowanych ze środków własnych. Ponadto w okresie tym pojawiają się ograniczenia w zakresie podnoszenia diet radnych oraz wynagrodzenia zarządu JST⁴.

Wprowadzenie PPN ma na celu zdyscyplinowanie władz samorządowych w zakresie polityki budżetowej. Czas trwania programu ma być okresem działań naprawczych.

b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Bodzentyn

Uchwałą Nr 95/2024 z dnia 5 września 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wezwało Gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego jak również przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach, w ramach działalności nadzorczej, stwierdziło nierealistyczność zarówno po stronie dochodowej jak również po stronie wydatkowej w uchwale budżetowej. Ponadto, Kolegium RIO zwróciło uwagę na stale pogarszającą się sytuację finansową Gminy Bodzentyn, która to sytuacja stanowi zagrożenie dla realizacji obligatoryjnych zadań publicznych

³ art. 240a ust. 2, 4 i 9 UFP.

⁴ art. 240a ust. 5 i 6 UFP.

i prawidłowej gospodarki finansowej przez Gminę Bodzentyn w roku 2024 oraz latach kolejnych oraz niezachowanie relacji określonej w art. 243 ust. 1.

Tym samym również została spełniona przesłanka wynikająca wprost z Art. 240a pkt. 1 ustawy o finansach publicznych, mówiąca, że „W razie braku możliwości uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z zasadami określonymi w art 242–244, oraz zagrożenia realizacji zadań publicznych przez jednostkę samorządu terytorialnego, kolegium regionalnej izby obrachunkowej wzywa jednostkę samorządu terytorialnego do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do regionalnej izby obrachunkowej, w terminie 45 dni od dnia otrzymania wezwania.”

Podstawą do wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania i podjęcia planu postępowania naprawczego było przede wszystkim niezachowaniem relacji określonej w art. 243 ust. 1 ufp. Przekroczenie wskaźnika dopuszczalnej spłaty zadłużenia w latach 2025 - 2028 nastąpiło na skutek urealnienia budżetu poprzez zmniejszenie dochodów bieżących na kwotę ok. 17,7 mln zł oraz zwiększenia wydatków budżetowych. W konsekwencji Rada Miejska, uchwałą nr VI/25/2024 z dnia 23 sierpnia przyjęła WPF, która nie spełniała relacji z art. 243 ufp w latach 2025 – 2028.

Zgodnie z art. 240a ust. 1 UFP, program postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn zawiera analizę finansów JST, plan przedsięwzięć naprawczych oraz przewidywane efekty działań. Analiza finansów dotknęła części historycznej, dotyczącej wykonania budżetu w latach 2021 - 2024 oraz planu budżetu na 2025 r.

Gmina Bodzentyn, w związku z trudną sytuacją finansową, opracowała program postępowania naprawczego, w ramach którego zamierza ubiegać się o pożyczkę naprawczą z budżetu państwa, w myśl artykułu 224 ustawy o finansach publicznych.

I. Analiza finansów Gminy w latach 2021 - 2024

Pogłębiona analiza została przeprowadzona w perspektywie lat 2021 - 2024. Przyjęto założenie, że okres czteroletni będzie wystarczający dla potrzeb oceny finansów jednostki samorządu terytorialnego, w tym określenia przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych.

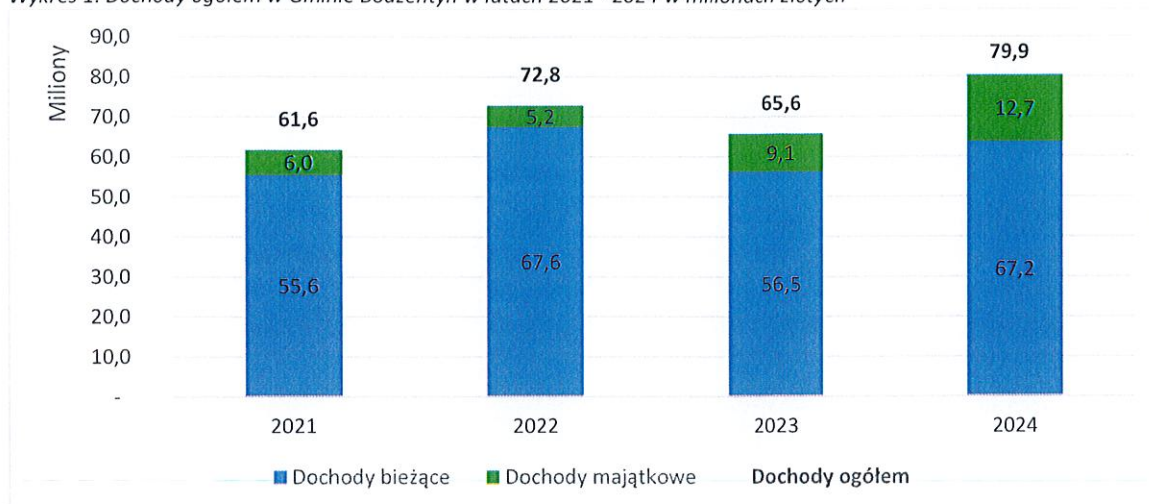
Przedstawione dane dot. lat 2021 - 2024 pochodzą z odpowiednich sprawozdań Rb. Dane dotyczące roku 2024 stanowią dochody wykonane, wykazane w sprawozdaniu Rb-27 S za miesiąc grudzień.

a. Dochody

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem Gminy w badanym okresie w podziale na dochody bieżące i majątkowe.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 1. Dochody ogółem w Gminie Bodzentyn w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

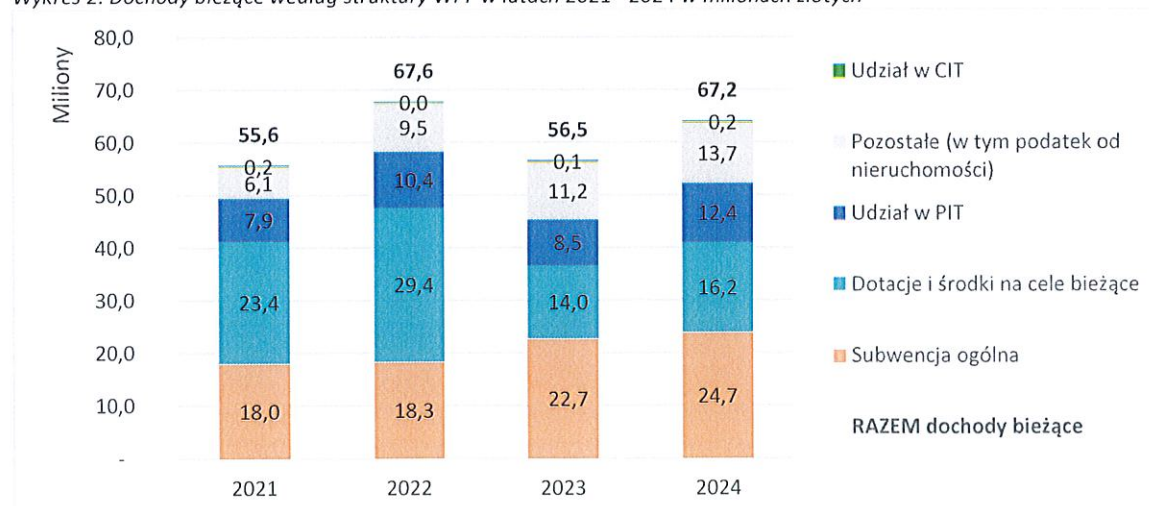
źródło: opracowanie własne

Dochody ogółem w latach 2021 - 2023 Gmina wykonywała na poziomie 61,6 - 72,8 mln zł, przy czym za 55,6 - 67,6 mln zł z tej kwoty odpowiadały dochody bieżące, które z reguły cechuje większa powtarzalność niż dochody majątkowe, które mają charakter incydentalny. W 2024 roku według sprawozdania Rb-27 S za miesiąc grudzień przewiduje się dochody wykonane ogółem na poziomie 79,9 mln zł z czego 67,2 mln zł dochodów bieżących oraz 12,7 mln zł dochodów majątkowych. W dalszej części opracowania dokonano pogłębionej analizy dochodów.

Dochody bieżące

Następny wykres przedstawia dochody bieżące Gminy podzielone na źródła według struktury dla wieloletniej prognozy finansowej.

Wykres 2. Dochody bieżące według struktury WPF w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największymi składnikami dochodów Gminy są dochody z subwencji i dotacji zewnętrznych. Subwencja ogólna dla Gminy od 2021 r. stale rośnie (od 18,0 mln zł do 23,9 mln zł). Na wysokość

subwencji Gmina nie ma bezpośredniego, krótkookresowego wpływu. Największą częścią subwencji ogólnej jest część oświatowa, która w latach 2021 – 2023 wyniosła 10,2 – 12,7 mln zł. Za 2024 rok według Rb-27S za miesiąc grudzień wynosi 17,2 mln zł. Wysokość subwencji oświatowej zależy od zakresu zadań oświatowych realizowanych przez jednostki oraz liczby uczniów i rozdzielanej według zasad określonych w rozporządzeniu ministra edukacji w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Część wyrównawcza stanowi ok. 6,1 mln zł. Środki te finansowane są z tzw. „janosikowego”. Część wyrównawcza subwencji jest należna gminom, których wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest mniejszy niż 92% wskaźnika dochodu podatkowego dla wszystkich gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz których gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia gęstość zaludnienia kraju.

Dotacje bieżące charakteryzują się istotną zmiennością, ponieważ w analizowanych latach wynoszą odpowiednio: w 2021 roku 23,4 mln zł, by w 2022 roku wzrosnąć do 29,4 mln zł, potem spaść do poziomu 14,0 mln zł w 2023 roku. Główny wpływ na omawianą zmienność miało przejęcie przez ZUS rozliczania świadczeń „500+” od czerwca 2022 r. oraz nieprzewidziane zdarzenia, m.in: pandemia COVID-19. Kryzys zdrowotny, wywołany pandemią koronawirusa, nałożył na gminę konieczność przekształcenia wielu obszarów funkcjonowania – od edukacji po usługi społeczne, stawiając przed nią wyzwania zarówno operacyjne, jak i finansowe. Przykładowo, w 2022 r. dotacja bieżąca z funduszu przeciwdziałania COVID-19 z przeznaczeniem na dodatek węglowy wyniosła 9,4 mln zł. Opisana relacja nadwyżki do dochodów kształtuje zdolność obsługi długu przez Gminę. W przypadku Gminy Bodzentyn niespełnienie wymaganej relacji z art. 243 ufp jest głównym powodem konieczności wdrożenia programu naprawczego.

Wpływy z pozostałych dochodów bieżących (głównie z podatków i opłat lokalnych) kształtują się na poziomie 6,1 - 11,7 mln zł. Wzrost pozostałych dochodów bieżących w latach 2023 – 2024 do poziomu 11,2 – 11,7 mln zł wynikał z dochodów na preferencyjny zakup węgla (0,9 mln zł + 1,6 mln zł) oraz środków otrzymanych z funduszu przeciwdziałania COVID (1,1 mln zł + 0,6 mln zł). Dochody z podatków i opłat to jedyna kategoria dochodów wyróżnionych w WPF, na których planowanie Gmina ma bezpośredni wpływ. Kwoty w pozostałych kategoriach Gmina otrzymuje od władz centralnych.

Kolejnym dużym elementem dochodów bieżących Gminy są dochody z udziału w PIT, które kształtują się na poziomie 7,9 - 8,5 mln zł a w 2024 roku 12,2 mln, co stanowi udział ok. 15,5%. Pomijalną wartością z punktu widzenia budżetu są natomiast dochody z udziału w CIT (mniej niż 0,3%), co świadczy o braku dużych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy.

Analiza dochodów bieżących wskazuje na względnie stały ich poziom z niewielkim wzrostem (wyłączając wzrost dochodów z dotacji na program „500+” oraz wzrost otrzymywanej subwencji

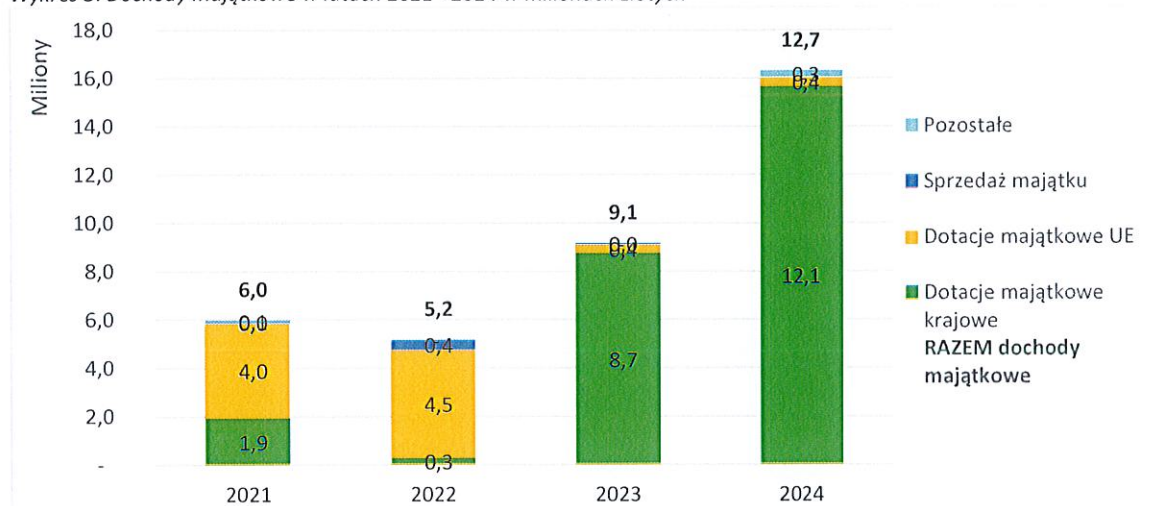
wyrównawczej). Dochody Gminy zatem są stabilne, jednak niedostateczne by pokryć potrzeby wydatkowe Gminy oraz spłatę zobowiązań kredytowych. Sytuacja zadłużeniowa zostanie szerzej omówiona w dalszej części dokumentu.

Dochody majątkowe

W badanym okresie dochody majątkowe Gminy charakteryzują się istotną zmiennością (5,2 – 12,6 mln zł rocznie), co potwierdza ich incydentalny charakter.

Poniższy wykres prezentuje dochody majątkowe Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2024. Zastosowano podział taki jak w wieloletniej prognozie finansowej, przy czym w dotacjach i środkach przeznaczonych na inwestycje wyszczególniono te z programów europejskich i pozostałych źródeł.

Wykres 3. Dochody majątkowe w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Najistotniejszą kategorią dochodów majątkowych były dotacje inwestycyjne krajowe na łącznie blisko 31,0 mln zł w latach 2021 - 2024, z czego 12,6 mln Gmina osiągnęła w 2024 r. Wpływ dotacji w 2024 roku wynika w głównej mierze z dotacji otrzymanych z rządowego funduszu „Polski Ład” w wysokości 11,4 mln. Poniżej przedstawiono największe dotacje krajowe w budżecie na 2024 rok:

- Rozdział 01044 (rolnictwo i łowiectwo: infrastruktura sanitacyjna wsi) 9,4mln zł,
- Rozdział 80101 (oświata i wychowanie: szkoły podstawowe), łącznie 2,00 mln zł.

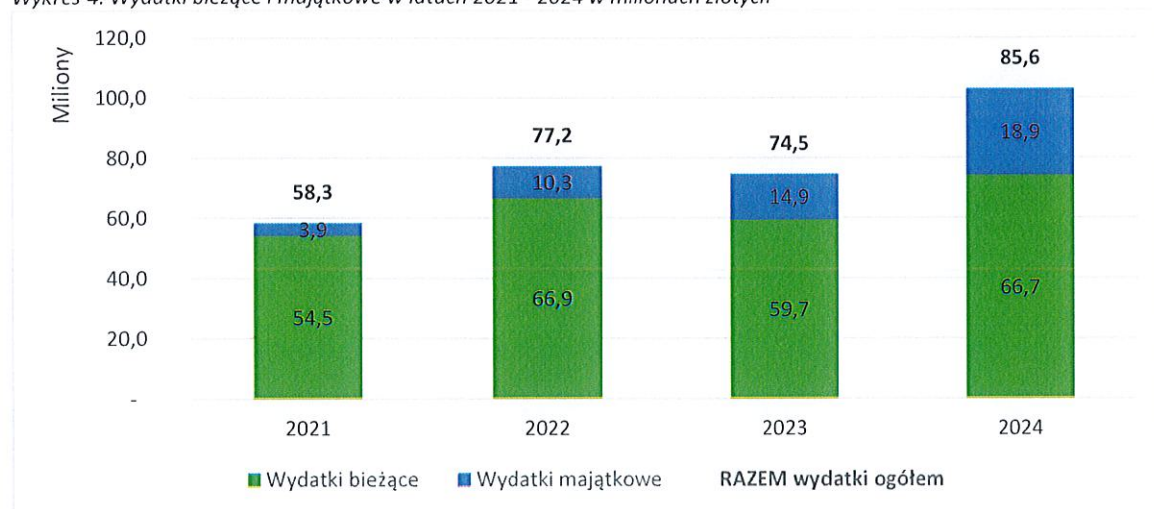
Możliwość realizacji inwestycji współfinansowanych bezwrotnym wsparciem z zewnątrz ułatwiły rozwój Gminy Bodzentyn. Jednocześnie konieczne było znalezienie środków na wkład własny do tych inwestycji, przez co konieczne było zaciągnięcie dodatkowych zobowiązań przez Gminę, co pośrednio przyczyniło się do konieczności wdrożenia działań naprawczych.

Dochody ze sprzedaży majątku są pomijalne w analizowanym okresie, w latach 2021 – 2023 łączna kwota dochodów z tego tytułu wyniosła poniżej 0,5 mln zł. 2024 r. nie przewidywał dochodów z tego tytułu.

b. Wydatki

Poniższy wykres przedstawia wydatki ogółem Gminy w latach 2021 - 2024 w podziale na wydatki bieżące i majątkowe.

Wykres 4. Wydatki bieżące i majątkowe w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Wydatki ogółem Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2023 wynosiły między 58,3 - 77,2 mln zł, przy czym ich część bieżąca nieustannie rosta, z 54,5 mln zł do 66,9 mln zł. Wykonanie wydatków bieżących za 2024 rok według sprawozdania Rb-28S za miesiąc grudzień wynosi 66,7 mln zł.

Wydatki majątkowe Gminy w latach 2021 - 2023 wyniosły łącznie 29,0 mln zł. **Wykonane wydatki majątkowe za 2024 rok** według sprawozdania Rb-28S za miesiąc grudzień **wynoszą 18,9 mln zł**. Szczegóły zostały omówione w podrozdziale „Wydatki majątkowe”.

W kolejnych punktach wydatki bieżące i majątkowe zostały poddane poszerzonej analizie.

Wydatki bieżące

Poniższy wykres prezentuje wydatki bieżące Gminy Bodzentyn według działów budżetu dla lat 2021 – 2024. Działy zostały uszeregowane wg kwoty wydatków w 2024 r., od największej.

Działy budżetu w poniższym wykresie: oświata i wychowanie (801), rodzina (855), administracja publiczna (750), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (900), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (400), obsługa długu publicznego (757), pomoc społeczna (852), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (853).

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Tabela 1. Wydatki bieżące według działów budżetowych w latach 2021 - 2024

Dział	Opis	2021	2022	2023	2024
801	Oświata i wychowanie	19 219 318,30	22 474 865,46	24 589 645,52	29 415 825,48
855	Rodzina	19 454 154,35	12 986 174,27	9 677 995,97	11 057 720,54
750	Administracja publiczna	5 075 155,50	6 582 378,22	7 058 616,16	8 062 257,41
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 005 323,83	4 159 869,69	4 041 394,89	3 634 211,98
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		102 502,59	2 831 966,45	
757	Obsługa długu publicznego	420 243,92	1 780 064,44	2 604 621,42	2 764 291,80
852	Pomoc społeczna	2 585 117,02	4 437 892,78	2 596 061,11	4 331 460,00
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 284 834,98	1 440 949,46	1 894 673,85	1 856 705,91
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	414 240,80	9 750 439,14	1 466 690,33	65 516,00
600	Transport i łączność	360 140,09	1 752 480,28	987 158,02	3 301 799,57

źródło: opracowanie własne

Na przestrzeni analizowanych lat dział Oświata i wychowanie jest największą kategorią wydatków bieżących, na które Gmina ma istotny wpływ, i kształtuje się na poziomie 19,2 – 24,6 mln zł rocznie w latach 2021 - 2023, co oznacza ok. 37% całości wydatków bieżących. 10,2 - 12,7 mln zł z tej kwoty pokrywane było przez wpływy z subwencji oświatowej, a więc średnio zaledwie 52% wydatków. Pozostała część, którą można nazwać „deficytem oświaty”, Gmina musi pokryć z dochodów własnych. W planie budżetu na 2024 r. w dziale 801 po jego doszacowaniu na koniec roku, **uwzględniono wydatki bieżące na oświatę aż o 4,3 mln zł wyższe niż w 2023 r., natomiast subwencja oświatowa wyniosła o 4,5 mln zł więcej niż w zeszłym roku (Wykonanie za grudzień 2024 r. dochodów z subwencji wynosi 17,2 mln zł, a wydatki bieżące na oświatę 29,4 mln zł)**. Wzrost wydatków bieżących w oświacie jest również efektem podwyżek dla nauczycieli zarządzanych przez władze centralne. Odbyło się to bez wskazania wystarczających źródeł finansowania, a zatem wzrost wynagrodzeń będzie musiał zostać w znacznej części pokryty ze środków własnych budżetu Gminy. Działania naprawcze koniecznie powinny dotknąć sfery oświaty przy uwzględnieniu dobra uczniów i wychowanków.

Drugą największą kategorią były wydatki w dziale rodzina, które systematycznie spadają od 2021 r. z 19,5 mln zł, do 11,0 mln zł w 2024 r. co wynika w głównej mierze z przekazania realizacji programu 500+ od czerwca 2022 r. do ZUS-u.

Trzecią największą kategorią były wydatki w dziale **Administracja publiczna**. W 2021 r. wydatki w tym dziale wynosiły 5,1 mln zł, by w ciągu trzech lat wzrosnąć o prawie 67% do poziomu 8,0 mln zł w 2024

r. Do takiej sytuacji w szczególności przyczynił się wzrost kosztów z tytułu zatrudnienia, a co za tym idzie, naliczanych od nich składek. Działania naprawcze powinny objąć optymalizację administracji, w szczególności kosztów osobowych.

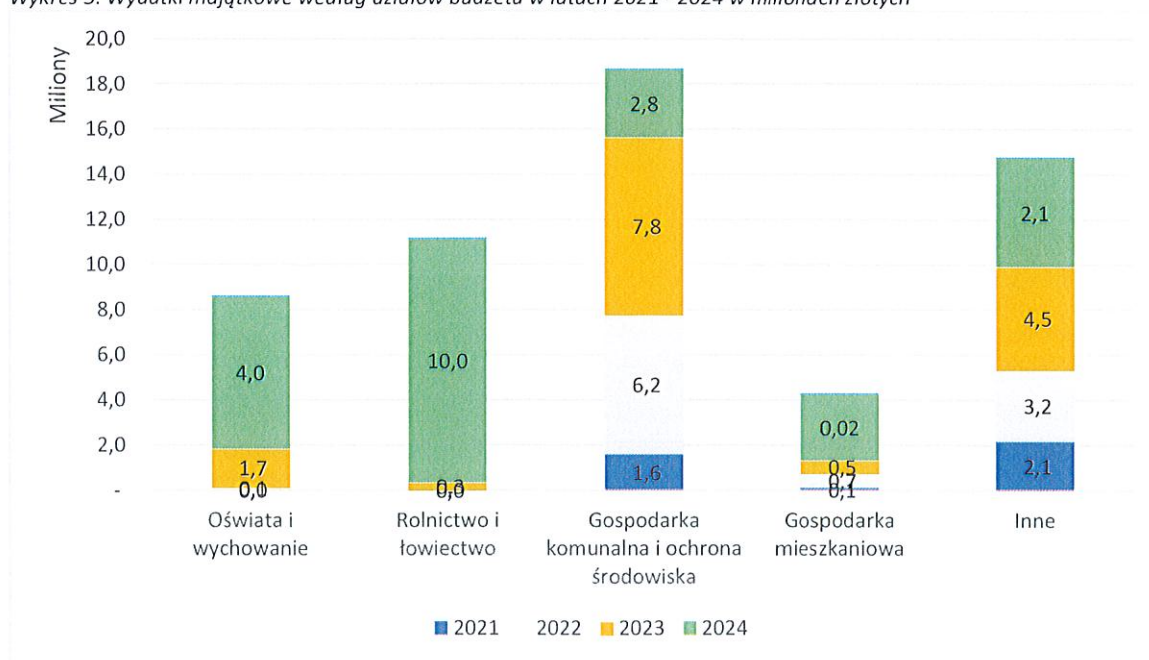
Istotnymi wydatkami bieżącymi były wydatki na pomoc społeczną. W 2022 r. wyniosły ok, 4,4 mln zł, wykonanie za 2024 r. na poziomie 4,3 mln zł. W ramach tej klasyfikacji zostały opłacone świadczenia z GOPS: dodatek węglowy, dodatek dla gospodarstw domowych oraz dla podmiotów wrażliwych, dodatek osłonowy oraz dożywianie dzieci pochodzących z Ukrainy. Wydatki te były w istotnej mierze finansowane z otrzymywanych na te cele dotacji bieżących.

Na uwagę zasługują również wydatki w dziale 757 (obsługa długu publicznego). W tej klasyfikacji umieszcza się odsetki od posiadanego zadłużenia oraz poręczenia. W wyniku coraz większego poziomu zadłużenia Gminy i wzrostu stóp WIBOR (na koniec 2021 r. zadłużenie wyniosło 25,5 mln zł a na koniec 2023 r. wyniosło 34,7 mln zł) koszty odsetkowe wzrosły z 0,4 mln zł w 2021 r. do 2,6 mln zł w 2023 r. W 2024 r. według sprawozdania Rb-28S za miesiąc grudzień, wydatki związane z obsługą długu wyniosły 2,7 mln zł.

Wydatki majątkowe

Gmina w latach 2021 - 2023 przeznaczyła nieco ponad 29,0 mln zł na wydatki majątkowe, z czego 65% zrealizowano w 2023 roku, co bezpośrednio wynikało z wysokich otrzymanych dotacji majątkowych w tym roku. Poniższy wykres prezentuje wykonane w latach historycznych oraz w 2024 r. według Rb-28S za miesiąc grudzień wydatki inwestycyjne Gminy według działów budżetu.

Wykres 5. Wydatki majątkowe według działów budżetu w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Największe kwoty w badanym okresie zostały zainwestowane w gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (15,6 mln zł + 2,8 mln zł z 2024 r.), oświatę i wychowanie (w 2024 r. wynosi 4,0 mln zł), oraz rolnictwo i łowiectwo (w 2024 r. 10,0 mln zł).

W budżecie Gminy Bodzentyn na 2025 r. zaplanowano do realizacji wydatki majątkowe w kwocie 19,5 mln zł m.in. na następujące zadania inwestycyjne:

Poniższa tabela przedstawia zadania inwestycyjne Gminy Bodzentyn na lata 2025 – 2027

Tabela 2. Wydatki majątkowe w latach 2025 – 2027

Zadania inwestycyjne Gminy Bodzentyn na lata 2025-2027											
LP	Nazwa zadania	Nakłady ogółem	Nakłady na 2025r. - budżet	Nakłady na 2025 r. - środki własne	Nakłady na 2025 r. - dofinansowanie	Uwagi	2026 - środki własne	2026 - dofinansowanie	2027 - środki własne	2027 - dofinansowanie	% dofinansowania
1	Wykonanie dokumentacji projektowej kanału tłoczego kanalizacji sanitarnej od msc. Wola Szczygielkowa do Bodzentyna wraz z projektem rozbiórki oczyszczalni ścieków w msc. Wola Szczygielkowa w latach 2022 - 2025	343 170,00	343 170,00	343 170,00		Umowa z projektantem zawarta w 2023 r.					
2	Wykonanie dokumentacji projektowej budowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w msc. Dąbrowa Dolna i Podgórze w latach 2022 - 2025	129 400,00	129 400,00	129 400,00		Umowa z projektantem zawarta w 2023 r. Zadanie realizowane przez PUK Bodzentyn Sp. z o.o.					
3	Opracowanie dokumentacji projektowej dla przedsięwzięcia pn.: Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 751 na odcinku Wzdół Kolonia- Bodzentyn, od km ok. 11+284,00 do km ok. 16+412,00" w latach 2020-2025- Pomoc finansowa	150 000,00	150 000,00	150 000,00		Umowa o pomocy finansowej dla Samorządu Województwa zawarta w 2020 r.					
4	„Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej nr 1411T wraz z budową ciągu pieszo-	553 500,00	553 500,00	553 500,00		Umowa z projektantem zawarta w 2023 r. Dokumentacja stanowi					

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

17	Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z wyposażeniem w ramach zadania pn. "Doposażenie OSP Bodzentyn (jednostki KSRG) w ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy wraz z wyposażeniem" w latach 2022-2025	2 230 516,00	2 165 416,00	638 061,55	1 527 354,45	Gmina podpisała umowę o dofinansowanie ze środków programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego. Zadanie w trakcie realizacji. W 2022 r. zakupiono quad, za który wpłynęła refundacja ze środków unijnych. Rezygnacja z dofinansowania skutkuje zwrotem otrzymanego dofinansowania w wys. 56 955,04 zł wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych należonych od dnia 09.07.2024 do dnia zwrotu. Nie jest możliwe aneksowanie umowy o dofinansowania i ograniczenie zakresu, gdyż nie zostaną zachowane wskaźniki projektu. Rezygnacja z realizacji zadania negatywnie wpłynie na bezpieczeństwo mieszkańców.				100%
18	Budowa kompleksu przedszkolno-żłobkowego w m. Wilków w latach 2021-2026	1 839 745,44				Gmina zawarła umowę dotacji z Wojewodą Świętokrzyskim w 2023 r.. Zadanie w 100% dofinansowane ze środków zewnętrznych.		1 839 745,44		

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

19	Modernizacja infrastruktury rekreacyjnej na terenie gminy Bodzentyn w latach 2024-2026	6 000 000,00	2 967 798,94	453 208,46	2 514 590,48	113 643,46	2 793 992,60	95%
<p>Zadanie jest po przetargu i są wybrani wykonawcy. Roboty budowlane są współfinansowane w 95 % z Rządowego Funduszu Inwestycji Strategicznych. Realizacja wnioskowanej inwestycji ma priorytetowe znaczenie, gdyż zakłada m.in. wymianę ciekących dachów w szkołach, docieplenia, wymianę okien, co pozwoli spełnić zalecenia Sanepidu w zakresie doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego sale, w których są zawilgocenia i zacieki na ścianach i sufitach. Wykonanie instalacji wodociągowej z hydrantami w budynku UMIG pozwoli wypełnić zalecenia straży pożarnej.</p>								
20	Modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie gminy Bodzentyn w latach 2023-2025	2 599 200,00	2 550 218,58	50 238,59	2 499 979,99			97,65%
<p>Zadanie zakończone. Wystawione faktury w 2024 r. Roboty budowlane są współfinansowane w 97,65 % z Rządowego Funduszu Inwestycji Strategicznych</p>								
21		63 180,00	43 848,00	43 848,00				

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

	Uzupełnienie oświetlenia na terenie gminy Bodzentyn- wykonanie dokumentacji projektowej oraz budowa w latach 2022-2025								Umowy z projektantem zawarte w 2022 (ul. Młynarska) i w 2024 (Podgórze, Dąbrowa Dolna, ul. Zadworska w Bodzentynie)				
22	Ochrona siedlisk środowisk wodnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego poprzez budowę kładki w latach 2024-2029	9 109 595,79	0,00						Zadanie wybrane do dofinansowania z programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (dofinansowanie 5 mln zł), wniosek w trakcie ponownej oceny. Planowana realizacja w latach 2028-2029.				
23	Prace konserwatorskie i restauratorskie ruin pałacu biskupiego w Bodzentynie w latach 2023-2026	1 500 000,00	537 700,00	37 900,00	499 800,00				Na realizację zadania zostało przyznane dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.	437 900,00	499 800,00	71,15%	
24	Zakup gruntów	13 000,00	13 000,00	13 000,00					Środki na zakup gruntów zajętych pod drogę gminną ul. Młynarska w Św. Katarzynie. Wykup dotyczy gruntu przeznaczonego do regulacji istniejącego pasa drogowego drogi gminnej.				
25	Rekompensata inwestycyjna dla Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Bodzentyn Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ul. Kielecka 83	5 225 484,54	5 225 484,54	5 225 484,54					Rekompensata należna PUK zgodnie z zapisami umowy Wykonawczej z dnia 30.12.2016 r. w związku z realizacją zadania własnego Gminy Bodzentyn z zakresu usług związanych z zaopatrywaniem mieszkańców w wodę i odprowadzanie ścieków				
	Ogółem wydatki majątkowe	37 304 444,84	19 543 279,43	11 695 854,51	7 847 424,92					551 543,46	5 133 538,04		

źródło: opracowanie własne

Wydatki majątkowe w budżecie na 2025 rok zaplanowane w kwocie **19,5 mln zł** planuje się w całości sfinansować środkami z pożyczki z budżetu państw.

c. Analiza wskaźnikowa finansów oświaty w Gminie

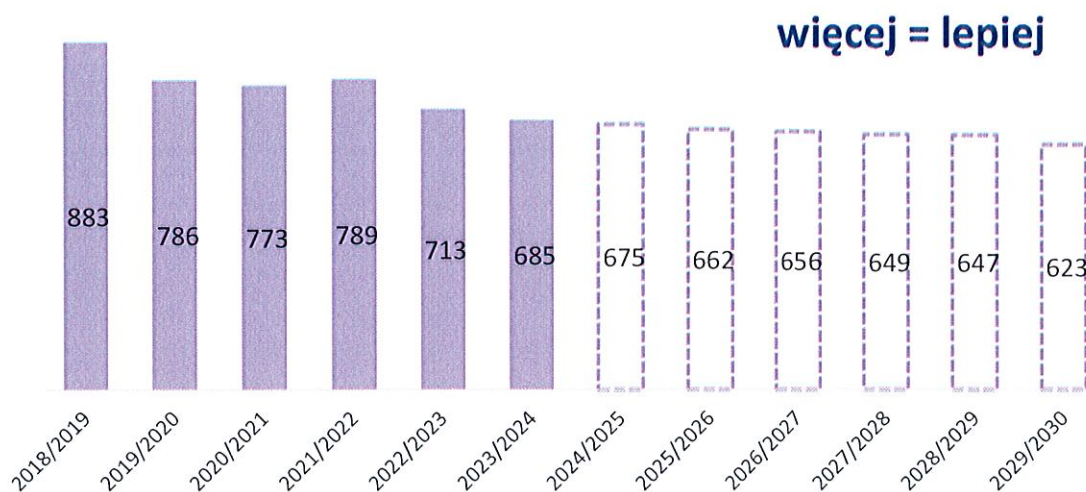
W celu ukazania sytuacji finansowej oświaty Gminy Bodzentyn w kontekście budżetu, przeprowadzono analizę wykonanych wydatków na oświatę na przestrzeni lat 2018-2023. Aby poszerzyć perspektywę, dokonano także porównania wydatków oświatowych Gminy do wybranej grupy gmin miejsko-wiejskich o podobnym profilu. Taka analiza może być przyczynkiem do dyskusji i przeprowadzenia pogłębionych analiz.

Wszelkie finansowe dane dotyczące lat budżetowych w niniejszym rozdziale pochodzą ze sprawozdań finansowych jednostek i stanowią wykonanie za cały rok (z wyjątkiem roku bieżącego). Dane dotyczące liczby uczniów w danym roku szkolnym stanowią stan na dzień 30 września danego roku z uwagi na dostępność spójnych danych dla całej grupy porównawczej.

Liczba uczniów w latach 2018-2023 i prognoza do 2029 roku

Najważniejszym czynnikiem bezpośrednio wpływającym na poziom otrzymywanej subwencji oświatowej jest liczba uczniów. Poniższy wykres przedstawia liczbę uczniów szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Bodzentyn w latach 2018-2023 oraz prognozę na kolejne 6 lat.

Wykres 6. Liczba uczniów SP i gimnazjum prowadzonych przez Gminę Bodzentyn w danym roku szkolnym na dzień 30.09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL oraz SIO.

Pomiędzy latami szkolnymi 2018/2019 i 2019/2020 widoczny jest spadek liczby uczniów o 11,0% wynikający z ubytku jednego rocznika w skutek wygaszenia gimnazjów. W kolejnym roku liczba uczniów ponownie zmniejszyła się do 773, lecz w następnym okresie odnotowano dodatkowe 16 dzieci. Ostatnie dwa lata charakteryzował konsekwentny spadek do 685 uczniów. Względem

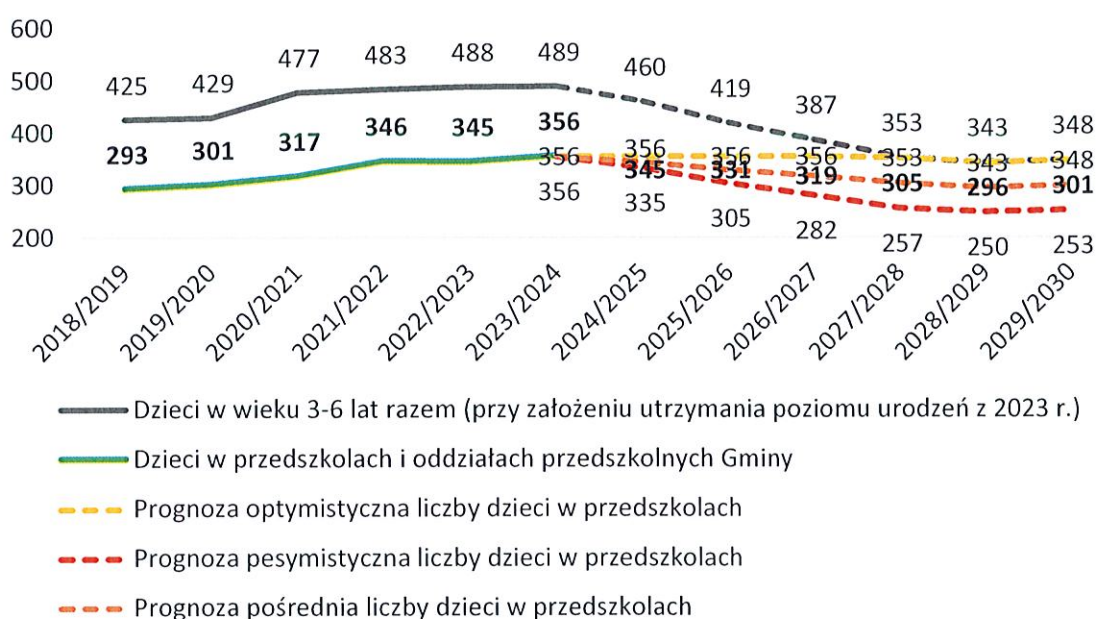
Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

pierwszego analizowanego okresu po likwidacji gimnazjów oznacza to utratę 101 dzieci oraz stanowi najniższy rezultat. Utrzymanie tego trendu może znacząco obciążyć budżet Gminy w kolejnych latach.

Do szkół podstawowych w Bodzentynie w ostatnim roku uczęszczało ok. 69% dzieci w wieku szkolnym zamieszkałych na terenie Gminy. Spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich jest to jeden z najniższych wyników. Bardzo ważne jest zredukowanie liczby uczniów korzystających z sieci oświaty poza Gminą. Przyjmując że ta relacja nie ulegnie poprawie, przygotowano prognozę liczby uczniów na kolejne 6 lat (słupki na powyższym wykresie narysowane przerywaną linią). Wynika z niej, że zaobserwowany spadek liczby uczniów w ostatnich latach, może mieć swoją kontynuację, co w perspektywie roku szkolnego 2029/2030 będzie oznaczało utratę dodatkowych ok. 60 uczniów względem bieżącego roku szkolnego.

Kolejny wykres przedstawia wyniki analizy w zakresie liczby dzieci przedszkolnych, w tym uczęszczających do „zerówek” na tle ogólnej liczby dzieci 3-6 lat mieszkających na terenie Gminy Bodzentyn wg GUS. Jako rok bazowy dla prognozy liczby dzieci przyjęto rok szkolny 2023/2024.

Wykres 7. Prognoza liczby dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych Gminy Bodzentyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO oraz GUS BDL.

Czarna linia na wykresie przedstawia liczbę dzieci w wieku 3-6 lat na terenie Gminy wg danych GUS BDL. Prognoza dla lat 2024-2026 opiera się na danych dotyczących dzieci urodzonych do 2023 r. Od 2027 przyjęte zostało, że utrzyma się liczba urodzeń z 2023 r. (zatrzymanie trendu spadkowego z ostatnich lat). Takie założenie oznacza, że w roku szkolnym 2029/2030 dzieci w wieku przedszkolnym będzie o prawie 29% mniej niż w roku szkolnym 2023/2024.

Zielona linia przedstawia dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych placówek prowadzonych przez Gminę do roku szkolnego 2023/2024. Prognoza na kolejne lata została wykonana w wariacie optymistycznym i pesymistycznym wraz z wariantem pośrednim.

Wariant optymistyczny zakłada, że dzieci, które obecnie nie uczęszczają do gminnych przedszkoli faktycznie mieszkają w miejscu swojego zameldowania i miejsca przedszkolne pozostaną wykorzystane na tym samym poziomie co obecnie. Przy takim założeniu, już od rekrutacji 2025 praktycznie wszystkie dzieci zameldowane w Bodzentynie musiałyby uczęszczać do przedszkoli Gminy, co byłoby możliwe do realizacji tylko w przypadku dużej liczby nowych mieszkańców dotychczas niezameldowanych lub dowozów dzieci z pobliskich miejscowości np. przez rodziców pracujących na terenie Gminy. Wciąż w ostatnim roku prognozy będzie to oznaczało utratę ok. 8 wychowanków.

Wariant pesymistyczny zakłada utrzymanie dotychczasowych proporcji liczby dzieci w gminnych przedszkolach do ogółu populacji w wieku 3-6 lat, tj. na poziomie ok. 90%. W ostatnim roku prognozy w tym wariacie oznaczałoby to utratę ok. 100 dzieci.

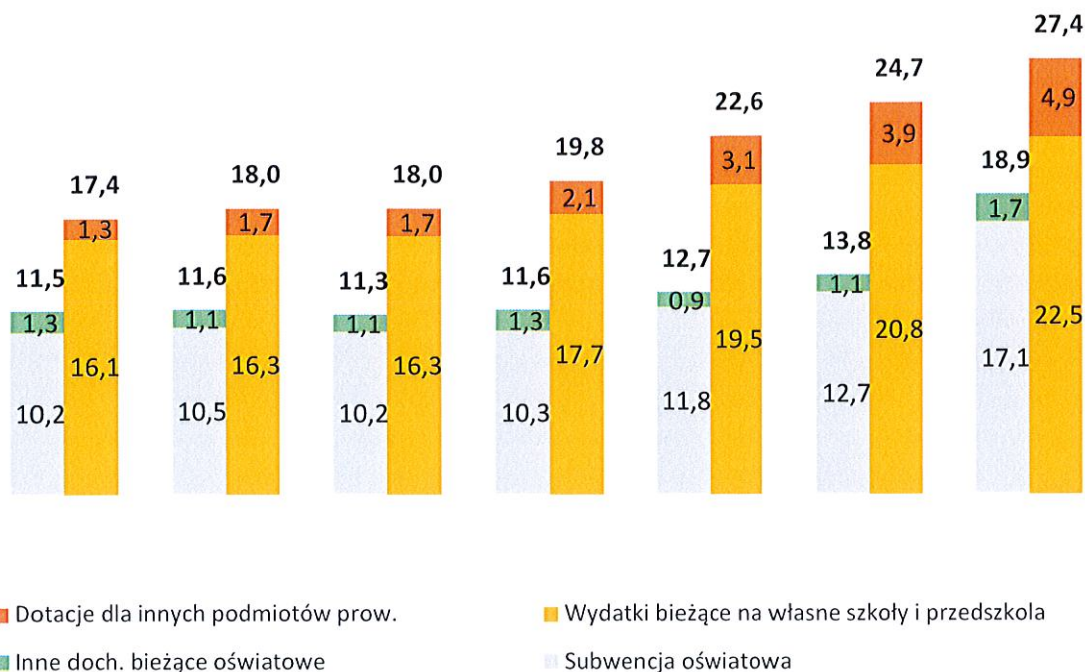
Wariant pośredni stanowi średnią arytmetyczną pomiędzy scenariuszami optymistycznym i pesymistycznym i wydaje się on być najbardziej prawdopodobny. Oznacza on utratę ok. 55 dzieci przedszkolnych w kolejnych 5 latach, tj. na poziomie ok. 16%. W długim okresie będzie to miało przełożenie na liczbę uczniów szkół podstawowych w Bodzentynie, a w jeszcze dalszej perspektywie, na liczbę mieszkańców składających się w swoich podatkach i opłatach na funkcjonowanie samorządu. Mając na uwadze, iż kryteria oraz kwoty subwencji oświatowej są powiązane z liczbą uczniów, zwiększenie współczynnika dzieci i młodzieży korzystających z sieci oświaty w Gminie jest istotne dla Jej finansów.

Kwoty dochodów i wydatków bieżących oświatowych w latach 2018-2023 oraz plan na 2024 r.

Oświata prowadzona przez samorządy finansowana jest z części oświatowej subwencji bieżącej, innych dochodów oświatowych oraz środków własnych (z pozostałych źródeł). Ostateczna kwota i kryteria przyznawania są co roku określane odgórnie. Podobnie sytuacja wygląda po stronie kosztów – na wzrost wydatków wpływ miały działania władz centralnych, w szczególności wynagrodzenia nauczycieli kształtowane odgórnie wraz z niedostatecznym finansowaniem subwencyjnym oraz kolejne reformy oświatowe. Sytuację w Gminie Bodzentyn w latach 2018-2024 przedstawia wykres poniżej. Kwoty na wykresie stanowią sumy odpowiednich paragrafów w działach budżetu 801 „Oświata i wychowanie” i 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza”. Są to wydatki dotyczące całej oświaty finansowanej przez budżet Gminy, nie tylko bezpośrednio przypisane do placówek oświatowych.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 8. Bieżące dochody i wydatki na oświatę (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

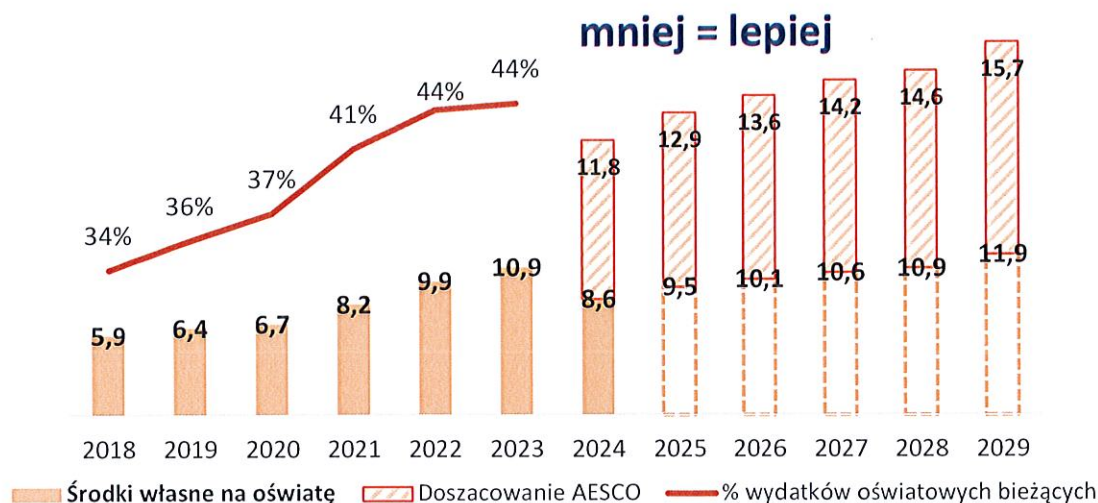
Subwencja oświatowa w latach 2018-2023 wzrosła z 10,2 do 11,7 mln zł (25%). Łączna inflacja CPI wg GUS wyniosła w latach 2019-2023 ok. 42%, co wskazuje, że realnie dochody z subwencji obniżyły się (byłoby to ponad 14,4 mln zł w cenach z 2018 r.). Zgodnie z planem budżetu na rok 2024 z 30 czerwca br. Gmina Bodzentyn otrzyma subwencję oświatową o 4,4 mln zł (38%) wyższą niż wg wykonania za rok poprzedni, co jednak musi wystarczyć na pokrycie narzuconych na rok bieżący istotnych podwyżek dla nauczycieli, wzrostu płac z uwagi na podniesienie płacy minimalnej oraz wzrostu innych kosztów. Jak wynika z bieżących rozmów z wieloma samorządami, dodatkowa subwencja pokrywa jedynie 2/3 wydatków niezbędnych na pokrycie podwyżek w oświacie w 2024 roku. Pozostałą kwotę odgórnie uzgodnionych podwyżek płac JST muszą pokryć ze środków własnych. Dane dla ogółu gmin miejsko-wiejskich zakładają średnio ponad 23% wzrost wydatków bieżących na oświatę, a analiza planów budżetu na 2024 roku wykazała, że średnie wydatki na wynagrodzenia dla nauczycieli wynoszą o około 24% więcej niż wykonanie 2023 r.

Wydatki bieżące na oświatę od 2018 do 2023 roku wzrosły z 17,4 do 24,7 mln zł – o 7,3 mln zł (42%), czyli prawie trzykrotnie więcej niż zwiększenie subwencji w tym okresie. Wydatki bieżące na oświatę (bez inwestycji) w 2024, zgodnie z planem wyniosą 27,4 mln zł, co spowoduje przekazanie na oświatę dodatkowych ponad 2,7 mln zł. Jednakże stanowi to jedynie 11% wzrost, co porównując do pozostałych gmin miejsko-wiejskich jest niższym współczynnikiem. W przypadku Gminy Bodzentyn na podstawie rozdziału 80101 paragraf 479 widać, że koszty osobowe nauczycieli są niedoszacowane, gdyż zaplanowano ich zmniejszenie o 0,1 mln zł, co przełożyłoby się na wydatek 6,9 mln zł. Waloryzując

wynagrodzenia z poprzedniego roku o wspomniane 24%, kwota wyniesie ponad 8,7 mln zł, tj. o prawie 1,8 mln zł więcej. Do tego należy mieć na uwadze pozostałe koszty dotyczące pozostałych pracowników placówek oświatowych oraz składki na ubezpieczenia społeczne, które również są niższe niż w ubiegłym okresie.

Wykres poniżej przedstawia środki własne, jakie Gmina zaangażowała w funkcjonowanie oświaty w badanym okresie wraz z prognozą na kolejne 5 lat. Ponownie wskazujemy, że są to środki w działach budżetu 801 „Oświata i wychowanie” oraz 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza”, czyli na całą oświatę finansowaną z budżetu Gminy Bodzentyn. Na wykres nałożono prognozę po skorygowaniu wydatków bieżących na oświatę w Gminie w 2024 roku.

Wykres 9. Zaangażowanie środków własnych w funkcjonowanie całej oświaty i opieki wychowawczej (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

Zaangażowanie własne budżetu Gminy Bodzentyn w utrzymanie oświaty w latach 2018-2023 wzrosło o 84% z 5,9 do 10,9 mln zł rocznie. Innymi słowy, w 2023 roku oznaczało to dodatkowe ponad 5,0 mln zł „przesunięte” względem 2018 r. z finansowania innych, ważnych zadań własnych samorządu z uwagi na niedostateczne otrzymywane środki z subwencji oświatowej. W tym czasie liczba oddziałów szkół podstawowych prowadzonych przez jednostki samorządu zmniejszyła się o 3. Typowy wzrost kosztów oświaty w tym okresie w gminach wynosi 65-70%, dlatego można stwierdzić, iż sytuacja Bodzentyna jest pod tym względem trudniejsza niż przeciętnie. W związku z tym, że zdecydowaną większość wydatków na ten cel stanowią regulowane przepisami pensje nauczycieli, wskazuje to na trwałą tendencję przekazywania przez rząd centralny niższej subwencji oświatowej niż wymaga tego utrzymanie sieci oświaty w samorządzie. Według planu budżetu Gmina Bodzentyn z dochodów własnych w 2024 roku będzie musiała sfinansować 8,6 mln zł kosztów funkcjonowania oświaty. Z analizy wynika, że może być konieczność przekazania na te cele dodatkowych 3,2 mln zł, co przełoży się na sumaryczną kwotę 11,8 mln zł.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

W prognozie na lata 2025-2029 przyjęto proporcjonalną liczbę uczniów wg dzieci z odpowiednich roczników mieszkających na terenie Bodzentyna. Założono, że kwota subwencji na ucznia od 2025 r. będzie rosła o wartość inflacji. Takie samo założenie przyjęto dla kwoty wydatków bieżących Miasta na oświatę. Przy wymienionych zachowawczych założeniach, zaangażowanie własne Gminy w 2029 r. wyniosłoby 11,9 mln zł, czyli o 1,0 mln zł więcej niż zaplanowano na 2024 r. Ze względu na niedoszacowanie bazowych wydatków bieżących do prognozy, które dotyczą planu na ten rok, wykonano kalkulację po jej aktualizacji przy zachowaniu pozostałych parametrów waloryzujących. Kolumny wypełnione deseniem na powyższym wykresie wskazują, że udział środków własnych w 2029 roku może wynieść 15,7 mln zł niż w ostatnim okresie, co stanowi wzrost o 44%. W złagodzeniu tego trendu może pomóc bardziej wnikliwa analiza kosztów związanych z organizacją oświaty.

Zaangażowanie własne w oświatę na tle grupy porównawczej

Dla celów analizy wybrano grupę porównawczą gmin posługując się następującymi kryteriami:

- gmina miejsko-wiejska,
- liczba uczniów szkół podstawowych w mieście jest zbliżona (+/- 14%) – liczba uczniów w Gminie Bodzentyn w roku szkolnym 2023/2024 na dzień 30.09 wg SIO wynosiła 797,
- liczba mieszkańców zbliżona do liczby mieszkańców Gminy Bodzentyn (+/- 15%) – liczba mieszkańców Bodzentyna na 30.06.2023 r. wynosiła 10 997 osób,
- zamożność gminy jest zbliżona (+/- 21%) - dochody bieżące w 2023 roku pomniejszone o dochody celowe w Bodzentynie wyniosły 52,8 mln zł,
- powierzchnia gminy jest zbliżona do Bodzentyna (+/- 20%), tj. 160 km².

Na podstawie wskazanych powyżej kryteriów, wybrano następujące gminy do grupy porównawczej:

- BYCHAWA gm. miejsko-wiejska, pow. lubelski, woj. lubelskie,
- LUTOMIERSK gm. miejsko-wiejska, pow. pabianicki, woj. łódzkie,
- ŁABISZYN gm. miejsko-wiejska, pow. żniński, woj. kujawsko-pomorskie,
- PIASKI gm. miejsko-wiejska, pow. świdnicki, woj. lubelskie,
- PRZYSUCHA gm. miejsko-wiejska, pow. przysuski, woj. mazowieckie,
- RZEPIN gm. miejsko-wiejska, pow. słubicki, woj. lubuskie,
- SOMPOLNO gm. miejsko-wiejska, pow. koniński, woj. wielkopolskie,
- WOŹNIKI gm. miejsko-wiejska, pow. lubliniecki, woj. śląskie,
- ŻERKÓW gm. miejsko-wiejska, pow. jarociński, woj. wielkopolskie.

Charakterystyki poszczególnych gmin prezentuje tabela poniżej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

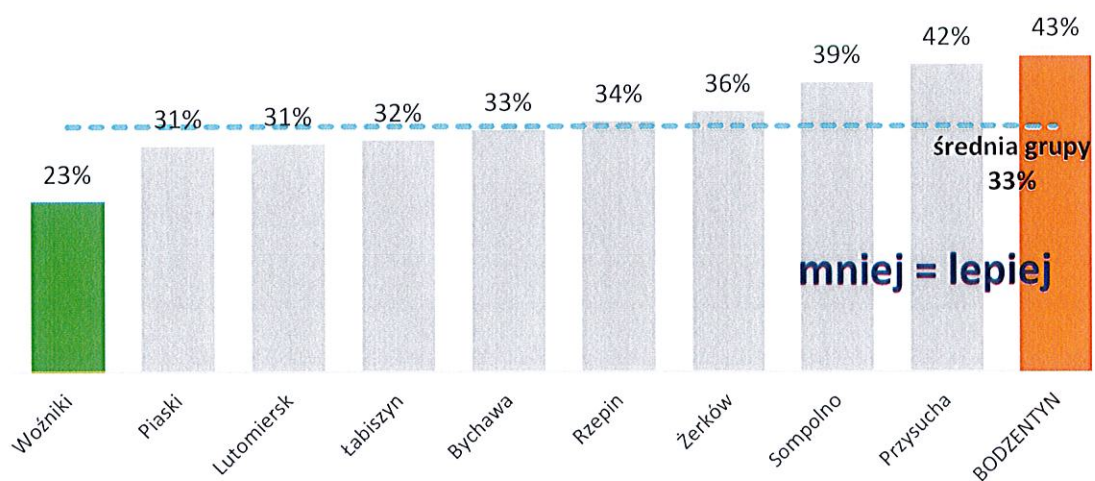
Tabela 3. Gmina Bodzentyn i grupa porównawcza JST

Nazwa JST	Typ JST	Powierzchnia	Ludność w tys.	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów
BODZENTYN	gm. miejsko-wiejska	160	11,0	7	685
BYCHAWA	gm. miejsko-wiejska	146	10,9	5	709
LUTOMIERSK	gm. miejsko-wiejska	134	9,4	3	711
ŁABISZYN	gm. miejsko-wiejska	167	10,6	3	763
PIASKI	gm. miejsko-wiejska	170	10,2	2	714
PRZYSUCHA	gm. miejsko-wiejska	182	10,9	3	782
RZEPIN	gm. miejsko-wiejska	191	9,4	2	763
SOMPOLNO	gm. miejsko-wiejska	137	10,1	3	678
WOŹNIKI	gm. miejsko-wiejska	128	9,4	5	700
ŻERKÓW	gm. miejsko-wiejska	170	9,8	4	753

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST oraz GUS BDL.

W Gminie Bodzentyn średni poziom deficytu oświatowego w latach 2019-2023 wynosił 43%, podczas gdy średnia w grupie porównawczej w tym czasie kształtowała się na poziomie 33%. Szczegółowe porównanie wartości deficytu oświatowego prezentuje wykres poniżej.

Wykres 10. Poziom deficytu oświatowego (średni % bieżących kosztów oświaty pokrywany ze środków własnych Gminy w latach 2021-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

Wśród dziesięciu samorządów znajdujących się w grupie porównawczej, Gmina Bodzentyn uzyskała ostatnie miejsce pod względem przekazywanych środków własnych na koszty związane z oświatą. Cztery gminy charakteryzował niższy poziom wkładu środków własnych niż średnia grupy wynosząca 33%. Oznacza to, że Gmina Bodzentyn przy zbliżonej liczbie uczniów ma wyższe zaangażowanie własne od pozostałych gmin w grupie porównawczej. Przypadek Gminy Woźniki, gdzie poziom „deficytu oświatowego” jest najniższy w grupie – średni **deficyt oświatowy w tej Gminie wyniósł jedynie 23%** – pokazuje, jak szeroki jest potencjalny zakres możliwej poprawy.

Koszt wynagrodzeń na ucznia na tle grupy porównawczej

W strukturze wydatków działu 801 – Oświata i wychowanie najbardziej kosztowną pozycją są wynagrodzenia i pochodne. Stanowią one średnio ponad 80% wszystkich wydatków. Znaczna część środków na wynagrodzenia znajduje się w otrzymywanej przez każdą jednostkę samorządu terytorialnego (JST) subwencji oświatowej będącej częścią subwencji ogólnej. Wysokość subwencji zależy głównie od liczby uczniów, a także od stopnia awansu zawodowego zatrudnionych nauczycieli w jednostkach oświatowych danej gminy (wskaźnik Di). Podstawą rozliczenia subwencji oświatowej są dane przekazywane corocznie przez każdą gminę, zawarte w sprawozdaniu SIO – spis na 30 września danego roku.

Obliczenie kosztów na ucznia w samorządach jest utrudnionym zadaniem z uwagi na częste funkcjonowanie edukacji przedszkolnej w ramach zespołów lub jako oddziały przedszkolne. Część kosztów, także z uwagi na zasady rachunkowości budżetowej, ma charakter wspólny dla działalności danego zespołu albo całości gminnej oświaty. Czynnikiem różnicującym może być więcej – np. forma prowadzonej wspólnej obsługi jednostek oświatowych lub jej brak. Kolejnym utrudnieniem jest fakt, że rok budżetowy nie jest spójny z rokiem szkolnym. Na potrzeby analizy przyjęto, że w danym roku budżetowym liczba uczniów to średnia ważona dla danych na 30. września dwóch lat szkolnych funkcjonujących w ramach tego roku budżetowego (8/12 + 4/12). Umożliwia to porównanie do grupy porównawczej w ramach spójnych danych.

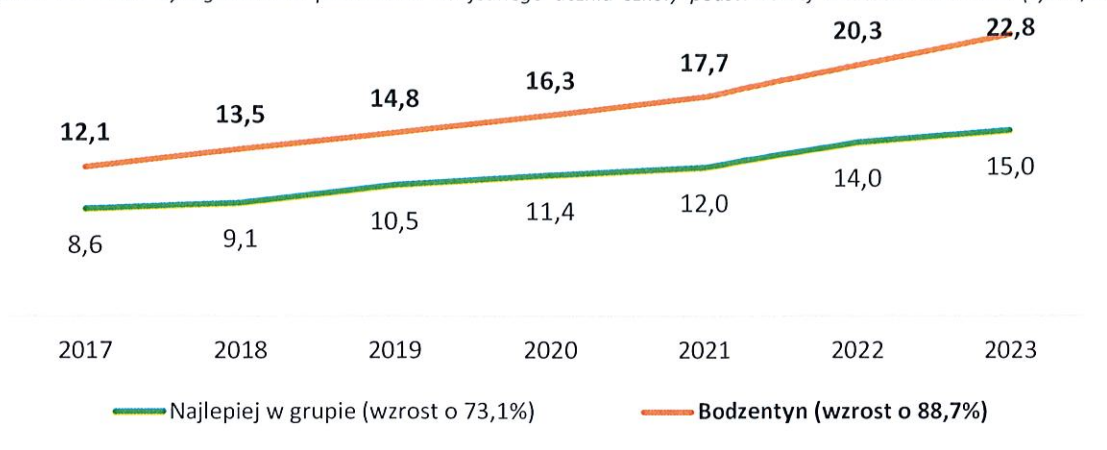
Podobnie jak w przypadku całej oświaty, koszty wynagrodzeń dla samych szkół podstawowych w ramach działu 801⁵ są względnie wysokie⁶. Wykres poniżej przedstawia porównanie wartości dla Bodzentyna oraz pozostałych gmin z grupy porównawczej.

⁵ Wykonanie wydatków z grupy par. 1400 w dziale 801 z wyłączeniem rozdziałów 80103, 80104, 80106, 80148, 80195.

⁶ Średnia została obliczona po odrzuceniu najniższego i najwyższego wyniku z grupy porównawczej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 11. Koszt wynagrodzeń w przeliczeniu na jednego ucznia szkoły podstawowej w latach 2018-2023 (tys. zł/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań finansowych gmin oraz danych Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Jak wynika z wykresu, koszty wynagrodzeń w przeliczeniu na jednego ucznia szkoły podstawowej w Bodzentynie stale od 2017 roku kształtowały się powyżej najefektywniejszej gminy w grupie porównawczej. Nie ulega wątpliwości, że zmieniające się nachylenie krzywych jest skutkiem ogólnego trendu wzrostu wynagrodzeń przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby uczniów, jednakże dystans pomiędzy Gminą Bodzentyn i najlepszym reprezentantem grupy w ostatnich czterech latach zwiększał się przyjmując wartości od 4,9 do aż 7,8 tys. zł, w zeszłym roku. Dla bardziej wyraźnego zobrazowania problemu wystarczy przemnożyć tę wartość razy zaokrągloną liczbę uczniów tj. 700 dzieci, czego wynikiem będzie niemalże 5,5 mln zł. Kwoty takiego rzędu są znaczące dla budżetu każdego samorządu, więc zniwelowanie wskazanej różnicy do najlepszego reprezentanta grupy, może przynieść wymierne korzyści dla Bodzentyna.

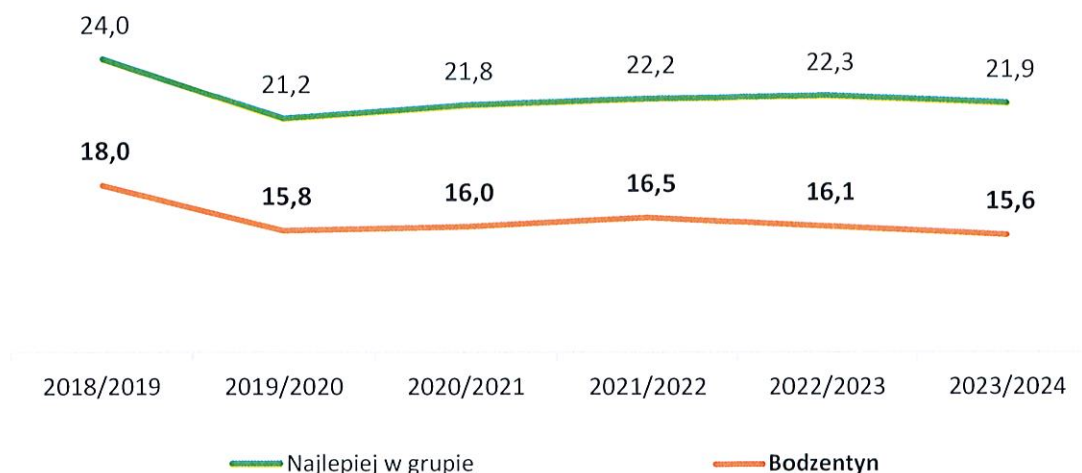
Liczba uczniów na jeden etat nauczycielski oraz wyniki nauczania

Wydatki gminy na oświatę, są związane ze strukturą zatrudnienia w ośrodkach edukacji prowadzonych przez jednostki samorządu. Karta Nauczyciela i wynikające z niej prawa zatrudnionych pedagogów, które w dużej mierze mają odzwierciedlenie w finansach, stanowią znaczące obciążenie dla budżetu gminy. Warto zatem zwrócić uwagę na racjonalne zarządzanie zasobami ludzkimi, co w przypadku jednostek oświatowych jest wyjątkowo trudne, gdyż w ślad za kadrą pedagogiczną podąża jakość kształcenia.

Liczbę uczniów przypadającą na jeden etat nauczycielski przedstawiono na wykresie poniżej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 12. Liczba uczniów na jeden etat nauczycielski

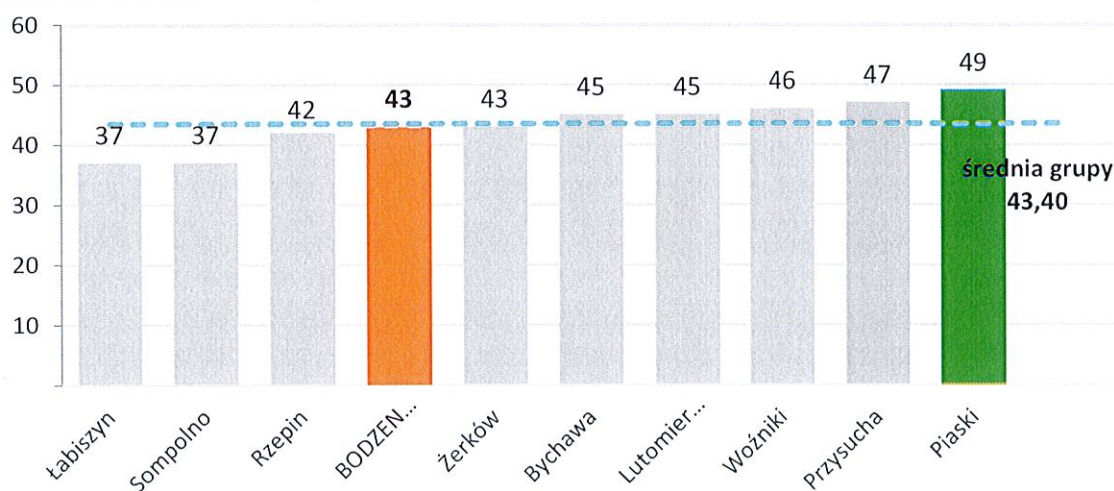

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań finansowych gmin oraz danych Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Liczba nie obejmuje godzin innych niż przedmiotowe, czyli wychowawczych, dyrektorskich związanych z działalnością świetlicy, biblioteki itp. W Bodzentynie od 2018 roku obserwowany jest spadek liczby uczniów przypadającej na jeden etat nauczycielski, co jest zbieżne z ogólnym trendem związanym z wygaszaniem gimnazjów. Różnica pomiędzy pierwszym i ostatnim analizowanym okresem wyniosła 2,4. Przypadek najlepszego reprezentanta grupy porównawczej pokazuje, że istnieje przestrzeń do optymalizacji, ponieważ różnica sięga nawet 6,3 liczby uczniów na etat nauczycielski. Zatem istnieje przestrzeń do jej ograniczenia, co miałoby bezpośrednie przełożenie na poziom wydatków z budżetu. Zgodnie z powyższym zaleca się pogłębioną analizę arkuszy organizacyjnych szkół.

Poniżej zaprezentowano wyniki uczniów w ogólnopolskiej skali centylowej, na tle grupy porównawczej.

Wykres 13. Wyniki testów 8-klasisty z 2022 r. w skali od 1 do 100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Uczniowie z Bodzentyna w 2022 roku w testach 8-klasisty osiągnęli wyniki poniżej średniej grupy na poziomie 43 centyla zajmując czwarte miejsce wśród dziesięciu porównywanych gmin. Na podstawie

powyższych stwierdza się, że Gmina uzyskuje niższe wyniki nauczania niż pozostałe analizowane samorzady, które jednocześnie mają efektywniej kosztowo zorganizowaną sieć oświaty.

Wnioski z analizy oświaty Bodzentyna

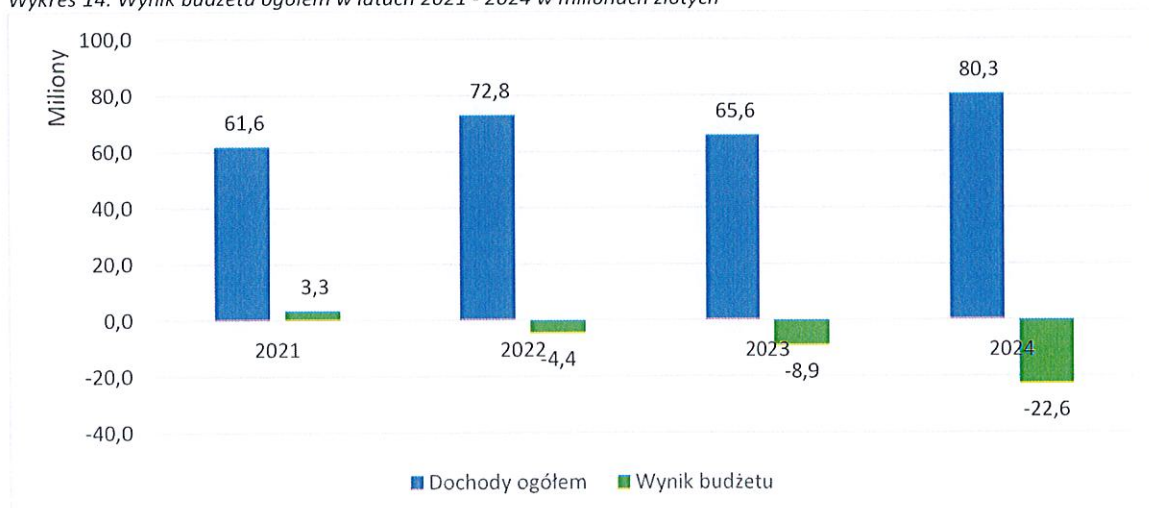
Porównanie do podobnych JST wskazuje, że potencjalnie **jest możliwe dostarczanie edukacji dla podobnej liczby dzieci przy niższych kosztach i podobnych lub lepszych wynikach nauczania**. Gmina identyfikuje realne ryzyko poniesienia większych kosztów związanych z oświatą w bieżącym roku niż planowane. Warto pamiętać, że każdy samorząd ma indywidualną specyfikę. Zalecana jest głęboka, kompleksowa analiza optymalizacyjna funkcjonowania sieci oświaty Gminy, obejmująca badanie konstrukcji arkuszy organizacyjnych, rekrutacji, przydzielania godzin nauczycielom i specjalistom, a także zatrudnienia obsługi i administracji, dzięki którym będzie możliwe wskazanie sposobów i kwot realnych do uzyskania oszczędności.

d. Wynik budżetu

Analiza wyników budżetu dotyczy analizy budżetów wykonanych (2021 - 2023) oraz budżetu w trakcie realizacji (2024).

Poniższy wykres prezentuje opisywaną sytuację budżetu z punktu widzenia wyniku ogółem w latach 2021 - 2024.

Wykres 14. Wynik budżetu ogółem w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

W analizowanych latach tylko w 2021 roku gmina wykonała budżet roczny bez deficytu (dochody przewyższyły wydatki) – wówczas wygenerowano nadwyżkę środków w wysokości 3,3 mln zł. Nadwyżka była tylko pozorna, gdyż wyniknęła wyłącznie z wpływu dotacji celowej, która faktycznie została wydana w kolejnym roku. W 2021 roku Gmina i tak musiała posiłkować się kredytem bankowym w kwocie 2,7 mln zł. Od 2022 r. Gmina regularnie notowała deficyt budżetowy co

przyczyniło się do pogłębienia zadłużenia Gminy. W 2024 r. pomimo ,że w planie budżetu po urealistycznieniu dochodów i doszacowaniu wydatków, deficyt odnotowano na poziomie 22,6 mln, to podstawie sprawozdania Rb-27 S z wykonania dochodów za miesiąc grudzień oraz sprawozdania Rb-28 S z wykonania wydatków za miesiąc grudzień odnotowano **deficyt na poziomie 5,7 mln zł**.

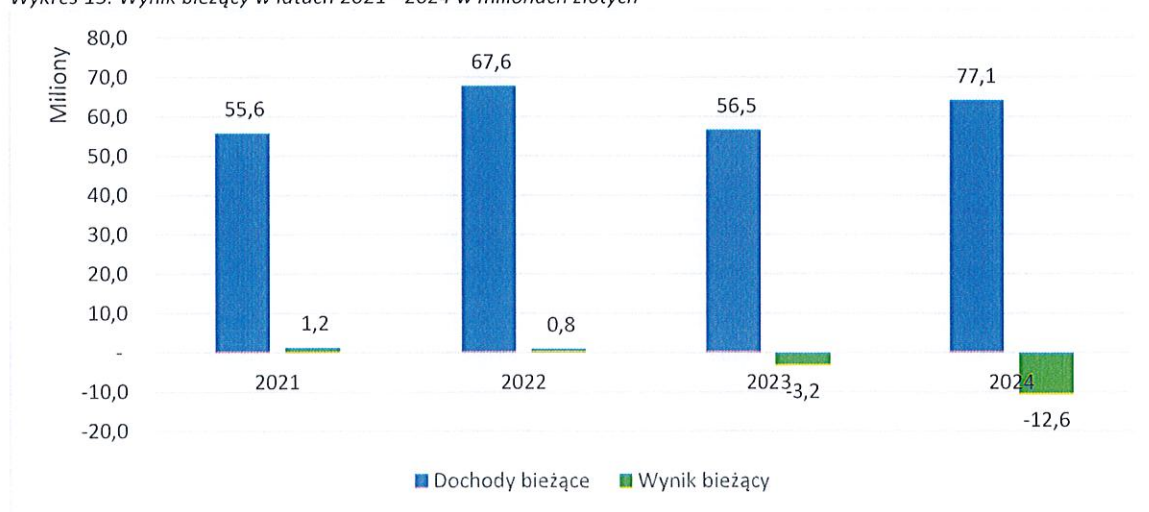
Poza wynikiem budżetu dla finansów JST istotna jest nadwyżka bieżąca (bądź deficyt bieżący), która stanowi różnicę pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi.

Nadwyżka bieżąca może być przeznaczona na wydatki majątkowe bądź spłatę długu. Dodatkowo od 2014 r., zgodnie z art. 243 ustawy, nadwyżki bieżące wypracowane w siedmiu poprzednich latach mają istotny wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu w danym roku. Brak nadwyżek lub ich niewielkie kwoty uniemożliwiają spłatę zadłużenia zgodnie z ustawą o finansach publicznych, co uniemożliwia działalność Gminy poza realiami programu postępowania naprawczego.

Biorąc pod uwagę, że dochody ze sprzedaży majątku stanowią rzecz incydentalną, a wynik bieżący jest kwestią stałą, to właśnie udział nadwyżek bieżących w dochodach ogółem przedstawia realny potencjał inwestycyjno-zadłużeniowy Gminy.

Następny wykres pokazuje zestawienie nadwyżek bieżących w Gminie w latach 2021 - 2024.

Wykres 15. Wynik bieżący w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Tendencja w zakresie nadwyżek bieżących jest negatywna. W latach 2021 - 2022 Gmina generowała nadwyżki dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, jednak były to kwoty względnie niskie – (0,8 – 1,2 mln zł). Przekładało się to na średnio 1,5% w relacji do dochodów bieżących. W 2023 r. Gmina zanotowała już deficyt bieżący na kwotę 3,2 mln zł. W 2024 r. po urealistycznieniu dochodów i doszacowaniu wydatków deficyt bieżący odnotowano na poziomie 12,6, to na podstawie

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

sprawozdania Rb-27 S z wykonania dochodów za miesiąc grudzień oraz sprawozdania Rb-28 S z wykonania wydatków za miesiąc grudzień odnotowano **nadwyżkę operacyjną na poziomie 0,5 mln zł**.

W celu podwyższenia wskaźnika jednorocznego konieczne jest podniesienie dochodów bieżących lub obniżenie wydatków bieżących.

e. Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji

Na długoterminowy dług Gminy Bodzentyn w 2024 r. składają się zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych obligacji.

Plan budżetu na 2025 r. zakłada deficyt w kwocie 16,3 mln zł, z czego 0,3 mln zł zostanie sfinansowane niewykorzystanych środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu, wynikających z rozliczenia dochodów i wydatków nimi finansowanych związanych ze szczególnymi zasadami wykonywania budżetu określonymi w odrębnych ustawach w wysokości 54 432,82 zł w § 905 i niewykorzystanych środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu wynikających z rozliczenia środków określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych i dotacji na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem tych środków w wysokości 241 710,00 zł w § 906, w kwocie 2 mln zostanie sfinansowany spłatą pożyczki udzielonej w latach ubiegłych, natomiast pozostała część 14 mln zł zostanie sfinansowana przychodami zwrotnymi, które Gmina planuje zaciągnąć z budżetu państwa. Oprócz tego Gmina musi zapewnić środki na spłatę tegorocznych rat kapitałowych już zaciągniętych zobowiązań w kwocie 0,1 mln zł. Biorąc pod uwagę trudności w pozyskaniu nowych kredytów, poniższa analiza dotyczyła będzie jedynie już istniejących zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela zawiera zobowiązania kredytowe Gminy Bodzentyn z kapitałem pozostałym do spłaty na koniec 2024 r, przy czym w przypadku pożyczki zaciągniętej w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska oprocentowanie jest stałe i nie zawiera marży.

Tabela 4. Zobowiązania z tytułu produktów kredytowych pozostałe do spłaty na dzień 31.12.2024

L.p.	Tytuł dłużny	Kwota kapitału pozostałego do spłaty	Marża	Rok całkowitej spłaty
1	kredyt BPS Kielce	11 080 000,00	1,19%	2032
2	kredyt BPS Kielce	5 000 000,00	0,86%	2043
3	kredyt BPS Kielce	4 300 000,00	0,90%	2039
4	kredyt BPS Kielce	3 084 000,00	1,24%	2032
5	Kredyt BPS Stopnica	2 700 000,00	0,72%	2037
6	kredyt BPS Kielce	2 000 000,00	0,85%	2037
7	kredyt BPS Kielce	700 000,00	1,19%	2031
8	kredyt BPS Połaniec	700 000,00	1,08%	2033
9	pożyczka WFOŚ	736 834,00	stałe 1,95%	2033
10	pożyczka WFOŚ	355 303,61	stałe 1,95%	2030
11	obligacje NWA	3 400 000,00	1,75%	2032

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

12 kredyt BS Kielce	8 385 652,51	0,8%	2024
SUMA	42 441 790,12		

źródło: opracowanie własne na podstawie umów kredytowych

Jak wynika z tabeli, na koniec 2024 roku dług Gminy z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji to łącznie prawie 45,8 mln zł.

Tabela 5. Kwota długu w latach 2023-2050

2023	34 668 857,61
2024	45 845 785 92
2025	56 509 670,12
2026	56 356 950,12
2027	55 133 977,61
2028	53 481 257,61
2029	51 828 537,61
2030	50 231 562,00
2031	47 647 350,00
2032	45 063 138,00
2033	42 500 000,00
2034	40 000 000,00
2035	37 500 000,00
2036	35 000 000,00
2037	32 500 000,00
2038	30 000 000,00
2039	27 500 000,00
2040	25 000 000,00
2041	22 500 000,00
2042	20 000 000,00
2043	17 500 000,00
2044	15 000 000,00
2045	12 500 000,00
2046	10 000 000,00
2047	7 500 000,00
2048	5 000 000,00
2049	2 500 000,00
2050	0,00

źródło: opracowanie własne

Obecnie zadłużenie gminy Bodzentyn stanowi istotny problem i zagrożenie realizacji zadań publicznych. Gmina generuje bardzo wysokie wydatki na obsługę długu od 2,6 mln w 2023 r i 2,7 mln w 2024 r. Relacja łącznej kwoty długu do dochodów ogółem, pomniejszonych o planowane kwoty dotacji i środki o podobnym charakterze oraz powiększone o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego (art. 7 ust. 1 ustawy Dz.U.2022.1964) jest na poziomie 99,85 % na koniec 2025 roku.

W takiej sytuacji konieczne jest podniesienie poziomu nadwyżek bieżących poprzez zwiększenie dochodów i obniżenie wydatków bieżących oraz dostosowanie harmonogramu spłat długów Gminy do jej realnych możliwości.

Ponad powyżej opisane zadłużenie Gmina będzie musiała pozyskać dodatkowe finansowanie zwrotne, aby zbilansować budżet na 2025 r. Szczegółowa analiza potrzeb finansowych na 2025 r. i możliwości spłaty zadłużenia przez Gminę została przeprowadzona w osobnym rozdziale dot. pozyskania finansowania.

f. Zobowiązania krótkoterminowe i poręczenia

Oprócz zobowiązań długoterminowych Gmina Bodzentyn posiada kredyt w rachunku bieżącym, którego nie była w stanie spłacić do końca 2024 r. na kwotę 8 385 652,51 zł. ze względu na bardzo trudną sytuację finansową związaną z utratą płynności finansowej, Zaciągnięty kredyt od dnia 01.01.2025 r stał się kredytem przeterminowanym od którego naliczone odsetki wynoszą 22,5% w skali roku. Na dzień 31 grudnia 2024 roku pozostają niespłacone zobowiązania wymagalne w kwocie 3 403 995,80 zł z czego 2 950 000,00 zł stanowi kwotę której Gmina nie wniosła do SIM KZN Świętokrzyski Sp. z o.o do pełnego pokrycia objętych udziałów odpowiadających kwocie 3 000 000,00 zł, ponieważ wskazaną kwotę przeznaczono na sfinansowanie deficytu budżetu gminy w 2023 roku. Kwoty nie pretendowano do zwrotu na rachunek Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa. Kolejną kwotę zobowiązania wymagalnego 453 995,80 zł stanowią odroczone składki ZUS za miesiąc sierpień i październik 2024 r. Wymagalność wynika z tego, że na dzień 31.12.2024 roku nie wszystkie zostały podpisane umowy pomiędzy ZUS a oświatowymi jednostkami organizacyjnymi. Podpisanie pozostałych nastąpi w miesiącu styczniu.

Gmina Bodzentyn jest poręczycielem pożyczki dla Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych sp. z o.o., na rzecz WFOŚiGW w Kielcach. Kwota poręczenia uwzględniona w WPF z tego tytułu wynosi łącznie 20,9 mln zł w latach 2025 – 2038 co istotnie obniża zdolność kredytową Gminy, ponieważ to poręczenie jest traktowane:

g. Podsumowanie

Powodem wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania Programu Postępowania Naprawczego jest przede wszystkim przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia wyznaczanego przez nierówność z art. 243 ufp oraz trudności płynnościowe, do których w 2024 r. istotnie przyczyniły się wysokie koszty oświaty. Przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia jest bezpośrednim skutkiem niedostosowania harmonogramów spłaty istniejących zobowiązań do aktualnych możliwości zadłużeniowych Gminy oraz pośrednim skutkiem zbyt dużych wydatków bieżących oraz stagnacji dochodów bieżących. Konieczne są działania naprawcze we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

II. Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków oraz efekty tych działań

Prace nad przygotowaniem Programu postępowania naprawczego rozpoczęte zostały niezwłocznie po otrzymaniu przez nowego Burmistrza Uchwały Nr 95/2024 z 5 września 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

Dokonano analiz, symulacji i modyfikacji planów finansowych mających na celu zoptymalizowanie finansowych aspektów Gminy Bodzentyn. W wyznaczonym przez Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach, 45 – dniowym terminie, opracowany został plan zminimalizowania wydatków i zmaksymalizowania dochodów, który w 2025 r. da dodatni efekt finansowy oscylujący w okolicach 3,72 miliona złotych. Założenie programu postępowania naprawczego nie spotkały się ze zrozumieniem części radnych, którzy bojkotując sesje rady miejskiej nie pozwolili na jego uchwalenie i przedstawienie do akceptacji Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Kielcach. W wyniku bierności radnych organy gminy: Rada Miejska i Burmistrz zostali zawieszani a ich obowiązki przejął Komisarz rządowy powołany przez Prezesa Rady Ministrów. Pomimo tego faktu już w 2024 r., poprzez ograniczenia w zatrudnieniu 2 osób, wypracowane zostały oszczędności.

Presja czasu wymogła, fakt ujęcia w programie postępowania naprawczego tych działań i oszczędności, które są poprzedzone i uzasadnione przeprowadzonymi analizami i symulacjami zawartymi w tym planie. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, JST może uchwalić program postępowania na okres maksymalnie 3 kolejnych lat budżetowych, zatem wdrażając działania naprawcze przyjęto efektywny czas realizacji PPN przez 3 pełne lata budżetowe tj. 2025 – 2027. Celem długoterminowych przedsięwzięć naprawczych przedstawionych poniżej jest odzyskanie płynności finansowej przez Gminę Bodzentyn oraz uzyskanie odpowiedniej zdolności obsługi długu w ramach indywidualnego limitu obsługi zadłużenia z art. 243 ufp. Działania zostały zaplanowane w ten sposób, aby w możliwie najmniejszym stopniu dotknęły ogółu społeczności Gminy Bodzentyn.

Jako gmina zarządzana przez Komisarza rządowego a następnie Burmistrza zapewniamy o jakości zarządzania finansami publicznymi. Nieustannie będą prowadzone analizy wykraczające poza ramy zaprezentowanego planu naprawczego. Ich realizacja będzie wdrażana sukcesywnie i bez zbędnej zwłoki, tak, aby efekt jego wdrażania był odczuwalny jak najszybciej. Potwierdzeniem tego jest wielotygodniowa praca w zakresie przygotowania planu postępowania naprawczego.

Założenia które zaprezentowane zostały poniżej już zostały wdrażane, lub są w trakcie ich wdrażania.

Sposób obliczenia przewidywanych w programie postępowania naprawczego efektów finansowych

W programie postępowania naprawczego przewidziany został zróżnicowany i szeroki zakres planowanych do wdrożenia przedsięwzięć naprawczych. Działania te zostały przewidziane zarówno po stronie dochodowej jak również po stronie wydatkowej. Z tego też względu metodologia przewidywanych efektów finansowych, szczegółowo została opisana w częściach mówiących o analizowanych zadaniach. W związku z potrzebą dokonania prognozy wybranych wartości, opracowując kalkulację poszczególnych pozycji budżetowych Gminy Bodzentyn posłużyliśmy się wskaźnikami inflacji CPI a także dynamiki PKB wraz z dynamiką wskaźnika wynagrodzeń.

W oparciu o te wskaźniki oszacowana została wartość dochodów i wydatków JST. Konstrukcja i metoda dokonywania obliczeń, wpłynie na przyszłą, ustabilizowaną i bezpieczną politykę finansową Gminy Bodzentyn.

Prognoza wskazanych mierników, zgodnie z zaleceniami Ministra Finansów, oparta została o Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (aktualizacja z 13 maja 2024 r.).

Tabela 6. Dane makroekonomiczne przyjęte do wyliczeń prognozy

Rok	Wskaźnik PKB w %%	Wskaźnik inflacji w %%	Wskaźnik wynagrodzeń w %%
2024	3,1	3,7	3,2
2025	3,9	5,0	7,1
2026	3,5	3,1	6,3
2027	3,1	2,6	5,8
2028	2,8	2,5	5,3
2029	2,8	2,5	2,7
2030	2,5	2,5	2,7
2031	2,4	2,5	2,6

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

2032	2,1	2,5	2,5
2033	2,0	2,5	2,5
2034	2,0	2,5	2,4
2035	1,9	2,5	2,4
2036	1,8	2,5	2,3
2037	1,7	2,5	2,3
2038	1,5	2,5	2,2
2039	1,4	2,5	2,1

Źródło:

[file:///C:/Users/Artur%20Nadolny/Downloads/Wytyczne_zapewniaj%C4%85ce_stosowanie_jednolitych_wska%C5%BAnikow_aktualizacja_pa%C5%BAdziernik_2024%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Artur%20Nadolny/Downloads/Wytyczne_zapewniaj%C4%85ce_stosowanie_jednolitych_wska%C5%BAnikow_aktualizacja_pa%C5%BAdziernik_2024%20(2).pdf) październik 2024

Powyzsze szacowanie efektów finansowych działań naprawczych zostało wykonane w oparciu o równanie uwzględniające wartość wskaźników PKB i CPI oraz ich wpływ na daną kategorię budżetową.

$$Y_t = Y_{t-1} \times (1 + CPI \times U_{CPI}) \times (1 + \Delta PKB \times U_{\Delta PKB})$$

gdzie:

Y_t – wartość prognozowana danej kategorii dochodów/wydatków budżetowych

Y_{t-x} - wartość prognozowana danej kategorii dochodów/wydatków budżetowych w latach wcześniejszych

CPI – wartość wskaźnika inflacji w roku prognozowanym

U_{CPI} – waga przypisana wskaźnikowi CPI, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię

ΔPKB – wskaźnik dynamiki PKB

$U_{\Delta PKB}$ – waga przypisana wskaźnikowi dynamiki PKB, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię.

W odniesieniu do dochodów, indeksacja została oparta o wskaźnik PKB – 70% i inflacji – 30%. Jest to uwarunkowane faktem, że wartości wskazanych kategorii zależą głównie od dynamiki rozwoju

gospodarczego. Odnosząc się do działań naprawczych, analizując stronę wydatkową, dynamika prognozy została oparta w 70% o wskaźnik inflacji. W 30% o wskaźnik PKB. W przypadku wynagrodzeń wzięto pod uwagę wskaźnik wynagrodzeń przyjmując: inflacja – 25%, PKB – 25%, wskaźnik wynagrodzeń – 50%.

W przedstawionym planie postępowania naprawczego wskazanych zostało wiele działań, mających na celu poprawę kondycji i stanu finansowego gminy Bodzentyn. Po stronie dochodowej główny nacisk położony został na przyciągnięciu do gminy przedsiębiorstw leasingowych, tym samym zwiększeniu liczby pojazdów rejestrowanych w gminie oraz wprowadzenie w gminie opłaty klimatycznej jako źródła dochodów własnych. Zgodnie z decyzją zarządcy, na sprzedaż wystawione zostaną mieszkania komunalne w budynku przy ul. Ogrodowej w Bodzentynie.

Ponadto, począwszy od marca 2025 r. gmina planuje pozyskiwać środki ze sprzedaży miejsc parkingowych na terenie nowo wybudowanego parkingu w miejscowości Święta Katarzyna. Z uwagi na atrakcyjność turystyczną tej miejscowości gwarantowany jest popyt na sprzedaż tej usługi przez cały rok.

Po stronie ograniczenia wydatków, działania skupiać się będą na zminimalizowaniu wydatków bieżących poprzez ograniczenie zatrudnienia i kosztów usług w Urzędzie Gminy Miasta i Gminy w Bodzentynie, zmniejszenie wydatków związanych z wykorzystaniem pojazdów prywatnych do celów służbowych oraz działania związane z funkcjonowaniem oświaty. Planowane jest również zaostreżenie polityki inwestycyjnej.

Wdrożenie programu postępowania naprawczego jest niezbędne w celu wykluczenia zagrożenia w realizacji zadań publicznych oraz uchwalenie WPF-u i budżetu w myśl przepisów zawartych w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych.

a. Wzrost dochodów bieżących

1. **Dodatkowe dochody z tytułu podatku od środków transportu**

Gmina pozyskuje dodatkowe dochody z podatku od środków transportu. Jest to wynikiem działań, które doprowadziły do zwiększenia liczby pojazdów zarejestrowanych w Gminie przez przedsiębiorstwa leasingowe. Pozwala to zwiększyć dochody Gminy Bodzentyn o około 200 000 – 300 000 złotych rocznie. Planowany wzrost dochodów w poszczególnych latach prezentuje tabela poniżej.

Tabela 7. Planowany wzrost dochodów z tytułu podatku od środków transportu (PLN)

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Dodatkowe dochody z tytułu podatku od środków transportu	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Opłata	1400	1400	1400	1400	1400	1400
liczba dodatkowych pojazdów	75	145	220	220	75	75
Szacowane dochody po wdrożeniu PPN	105 000	203 000	308 000	308 000	105 000	105 000

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

2. Wprowadzenie opłaty klimatycznej

Od początku kwietnia 2025 roku w Gminie Bodzentyn będzie obowiązywać opłata klimatyczna. Wprowadzenie opłaty przyczyni się do uzyskania dodatkowych wpływów do budżetu w wysokości około 500 000 złotych rocznie. Szczegółowe zestawienie planowanych wpływów z tytułu opłaty klimatycznej prezentuje tabela poniżej. W 2025 roku przyjęto stawkę za 3 kwartały.

Tabela 8. Opłata klimatyczna – zwiększenie wpływów do budżetu (PLN)

Opłata klimatyczna	2025	2026	2027	2028	2029
Opłata – wartość z rozporządzenia (1 dzień pobytu)	3,22	3,22	3,22	3,22	3,22
liczba miejsc noclegowych	850	850	850	850	850
wykorzystanie w ciągu roku miejsc noclegowych	50%	50%	50%	50%	50%
Szacowane dochody po wdrożeniu PPN	374 503	499 503	499 503	499 503	499 503

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

3. Wprowadzenie opłaty parkingowej na parkingu w Św. Katarzynie.

Począwszy od marca 2025 r. gmina planuje pozyskiwać środki ze sprzedaży miejsc parkingowych na terenie nowo wybudowanego parkingu w miejscowości Święta Katarzyna. Z uwagi na atrakcyjność turystyczną tej miejscowości gwarantowany jest popyt na sprzedaż tej usługi przez cały rok. Nowobudowany parking pomieści 60 samochodów jednorazowo. Opłata parkingowa będzie pobierana za cały dzień bez względu na ilość godzin postojowych. Do wyliczenia przyjęto: 200 dni w roku kalendarzowym x 50% dostępnych miejsc parkingowych x 20 zł/dzień (preferowana stawka jaka pobierana jest na parkingach w tej miejscowości).

$200 \times 30 \times 20 = 120.000,00$ zł. W roku 2025 przyjęto do zestawienia 10 miesięcy, tj. okres III – XII.

Tabela 9. Opłata parkingowa w Świętej Katarzynie – zwiększenie wpływów do budżetu (PLN)

	2025	2026	2027
Szacowany wpływ po wdrożeniu PPN	100.000,00	120.000,00	120.000,00
Efekt finansowy (dochody)	100.000,00	120.000,00	120.000,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

4. Dodatkowe dochody z sprzedaży mieszkań w tzw. „domu lekarza”.

W wyniku analizy dochodów z wynajmu 6 mieszkań w budynku tzw. „domu lekarza” przy ul. Ogrodowej w Bodzentynie i koniecznych do przeprowadzenia, w najbliższym czasie, remontów i napraw, obecny zarządca podjął decyzję o sprzedaży tych mieszkań po uprzednim wyszacowaniu ich wartości przez uprawnionego rzeczoznawcę.

Szacunkowy dochód ze sprzedaży tych mieszkań wyniesie ok. 600 000,00 zł. Sprzedaż planowana jest na rok 2027. Planowany wzrost dochodów w poszczególnych latach prezentuje tabela poniżej.

Tabela 10. Efekt finansowy sprzedaży mieszkań w tzw. „domu lekarza” (PLN)

Działania	2025	2026	2027
Sprzedaż mieszkań	0,00	0,00	600 000,00
Szacowane dochody po wdrożeniu PPN	0,00	0,00	600 000,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn.

b. Ograniczenie wydatków bieżących

1. Ograniczenie zatrudnienia i kosztów usług w Urzędzie Gminy Miasta i Gminy w Bodzentynie

Gmina Bodzentyn planuje ograniczenie zatrudnienia w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych. Przyjęto, że od początku 2025 roku (1 stycznia 2025) zatrudnienie zostanie sukcesywnie zmniejszane. Wraz z początkiem 2025 r. zredukowanie 6 stanowisk pracy. Działania obejmują:

1. Likwidacja 3 stanowisk robotnik gospodarczy - luty 2025 (1 etat przejście na emeryturę, 2 etaty z art.52 Kodeksu Pracy),
2. Likwidacja stanowisk pomocy administracyjnej – styczeń 2025 r. – (2 etaty) rozwiązanie stosunku pracy z upływem czasu.
3. Zmniejszenie zatrudnienia poprzez powierzenie obowiązków 1 osobie (zamiast 2 etatów).

Od lipca 2025 r. Inspektor ds. Ewidencji ludności i dowodów osobistych wchodzi w wiek emerytalny. Jego obowiązki zostaną przekazane osobie, która do chwili obecnej dzieliła obowiązki na tym stanowisku – redukcja etatów z 2 na 1.

W ramach dalszej reorganizacji Urzędu Miasta i Gminy Bodzentyn zlikwidowanych lub połączonych zostanie ok. 3 etatów. Reorganizacja nie zakłóci sprawnego funkcjonowania pracy Urzędu. W żaden sposób nie wpłynie to ujemnie na jakość obsługi petentów. Odczuwalny efekt został przewidziany na

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

rok 2025 – 2026 w związku z koniecznością sfinansowania zarówno okresów wypowiedzeń jak również odpraw.

W programie postępowania naprawczego nie zostały przedstawione szczegółowe dane obrazujące poziom wynagrodzeń na każdym z likwidowanych lub reorganizowanych stanowisk. Są to dane o wynagrodzeniach i pochodnych, które z uwagi na wrażliwość informacji nie powinny zostać upubliczniane. Z uwagi na konieczność zachowania terminów obligujących do w/w działań, efekt finansowy będzie widoczny i odczuwalny na przełomie 2025/2026 r. Z pewnością będzie on niższy niż w roku 2024. Koszt ZUS pracodawcy powiększa średnie koszty miesięczne o 20%.

Tabela 11. Efekt finansowy zmniejszenia zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn

	2025	2026	2027	
Likwidacja - 1 etat pracownik gospodarczy	72 018,65	78 565,80	78 565,80	229 150,25
Likwidacja - 1 etat pracownik gospodarczy	68 417,69	74 637,48	74 637,48	217 692,65
Likwidacja - 1 etat pracownik gospodarczy	68 417,69	74 637,48	74 637,48	217 692,65
Likwidacja - 1 etat pomoc administracyjna	74 196,00	74 196,00	74 196,00	222 588,00
Likwidacja - 1 etat pomoc administracyjna	66 843,24	66 843,24	66 843,24	200 529,72
Likwidacja - 1 etat – wiek emerytalny	42 796,38	102 711,31	102 711,31	248 219,00
Szacunkowe oszczędności po wdrożeniu PPN	392 689,65	471 591,31	471 591,31	1 335 872,27

Oszczędności w roku 2025 wyniosą 392 689,65 zł złotych. Kwota ta uwzględnia konieczność wypłaty odpraw dla zwalnianych pracowników. Oszczędności począwszy od 2026 roku wzrosną do poziomu 471 591,31 zł złotych w latach 2026 i 2027. Finalnie oszczędność w latach obowiązujących wdrożenie planu postępowania naprawczego osiągnie poziom 1 335 872,27 zł.

Dodatkowo zaplanowano zmniejszenie wydatków związanych z usługami obcymi w Urzędzie i jednostkach zależnych (w tym kosztów promocji Gminy). Założono ograniczenie wydatków w tym obszarze o 50 000 złotych w roku 2025 i 100 000 złotych rocznie w kolejnych latach.

Zaplanowane efekty finansowe podsumowuje tabela poniżej:

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Tabela 12. Ograniczenie wydatków w Urzędzie Gminy Bodzentyn (PLN)

Działania	2025	2026	2027
Ograniczenie kosztów usług obcych	50 000,0	100 000	100 000
Szacunkowe oszczędności po wdrożeniu PPN	50 000,0	100 000	100 000

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn.

2. Zmniejszenie ryczałtu za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych.

Gmina Bodzentyn, poddając się restrykcjom planu postępowania naprawczego zaostrzyła zasady wykorzystywania samochodów prywatnych do celów służbowych. W 2024 r., łączny wydatek związany z wykorzystaniem samochodów prywatnych do celów służbowych wyniósł 14.624,96 zł. Założono redukcję tej kwoty o 50%, co będzie stanowić ok 7.312,48 zł rocznie. Efekt finansowy widoczny będzie od 2025 r.

Tabela 13. Ograniczenie wydatków związanych z ryczałtem za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych (PLN)

Działania	2025	2026	2027
Ograniczenie ryczałtów	7 312,48	7 312,48	7 312,48
Szacunkowe oszczędności po wdrożeniu PPN	7 312,48	7 312,48	7 312,48

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn.

3. Oświata

Sieć oświatowa w Gminie obejmuje pięć szkół podstawowych. Liczbę uczniów (wraz z przedszkolami) wg stanu na dzień 01.07.2024 r. przedstawia tabela poniżej.

Tabela 14. Sieć szkół w Gminie Bodzentyn

Szkoła Podstawowa w:	Liczba uczniów
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bodzentynie	321
Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Psarach Starej Wsi	77
Szkoła Podstawowa im. Poetów Doliny Wilkowskiej w Świętej Katarzynie	150
Szkoła Podstawowa w Woli Szczygiełkowej	35
Zespół Szkół we Wzdole Rządowym	245
łącznie	828

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

Wydatki oświatowe stanowią główny element kosztów w Gminie Bodzentyn. Konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań w tym obszarze w celu ograniczenia kosztów i uzyskania nadwyżki bieżącej w

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

JST. Z tego względu w Planie Postępowania Naprawczego zaplanowano poczynienie zdecydowanych oszczędności w zakresie działania sieci placówek oświatowych.

W związku z remontem Szkoły Podstawowej we Wzdole Starej Wsi i zmianą sposobu ogrzewania szkoły założono ograniczenie zatrudnienia w tej placówce o 2 etaty obsługi, tj. palaczy. Efekt będzie odczuwalny w latach 2026-2027.

Dodatkowo w Szkole Podstawowej im. „Poetów Doliny Wilkowskiej” w Świętej Katarzynie w lutym 2025 r., nauczyciel języka polskiego przechodzi na emeryturę. Zgodnie z ustaleniami poczynionymi z Dyrektorem szkoły nie jest planowane zatrudnienie nowej osoby. Wakat zostanie uzupełniony na zasadzie przesunięć. Odczuwalny efekt został przewidziany na został na II półroczu 2025 r. oraz na lata kolejne 2026 – 2027, w związku z koniecznością sfinansowania zarówno okresów wypowiedzeń jak również odpraw.

W programie postępowania naprawczego nie zostały przedstawione szczegółowe dane obrazujące poziom wynagrodzeń na każdym stanowisku. Są to dane o wynagrodzeniach i pochodnych, które z uwagi na wrażliwość informacji nie powinny zostać upubliczniane. Z uwagi na konieczność zachowania terminów obligujących do w/w działań, efekt finansowy będzie widoczny i odczuwalny na przełomie 2026 - 2027 r.

Ponadto obecny organ prowadzący dla placówek oświatowych – Komisarz rządowy dla Miasta i Gminy Bodzentyn zobowiązał Dyrektorów placówek oświatowych do dokonania ponownego szacowanych rocznych potrzeb i urealnienia budżetów każdej jednostki oświatowej. W efekcie urealnienia wydatków, Dyrektorzy wypracowali oszczędności na poziomie 2 500 000,00 zł w stosunku do roku 2024. Efekt będzie odczuwalny tylko w roku budżetowym 2025.

Zestawienie prognozowanych oszczędności w ramach wydatków oświatowych prezentuje tabela poniżej.

Tabela 15. Planowane oszczędności w zakresie wydatków oświatowych Gminy Bodzentyn (PLN)

Oświata	2025	2026	2027
Ograniczenie zatrudnienia w oświacie	65 831,58		
a) etaty obsługowe	0,00	160 996,32	160 996,32
b) etaty nauczycielskie	65 831,58	142 635,09	142 635,09
Oszczędności w wyniku urealnienia wydatków w placówkach oświatowych	2 500 000,00	0,00	0,00
Szacunkowe oszczędności po wdrożeniu PPN	2 565 831,58	303 631,41	303 631,41

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

5. Zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń

W ramach programu postępowania naprawczego założono zmniejszenie wysokości dotacji, które Gmina Bodzentyn rok rocznie przeznacza na realizację zadań publicznych, a które realizowane są przez stowarzyszenia i kluby.

W latach 2022-2024 wysokość dotacji przeznaczonych na ten cel wynosiła odpowiednio:

2022 r. – 319.988,06 zł

2023 r. – 329.113,17 zł

2024 r. – 509.941,72 zł.

W 2025 r. i latach kolejnych planowane jest zmniejszenie dotacji o kwotę 136.076,66 zł, do finalnej kwoty 355.000,00 zł.

Tabela 16. Efekt finansowy zmniejszenia dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń

	2025	2026	2027	
WYDATKI				
Szacowane wydatki na dotacje dla klubów sportowych, i stowarzyszeń przed wdrożeniem PPN	491 076,66	491 076,66	491 076,66	1 473 229,98
Szacowane wydatki na dotacje dla klubów sportowych i stowarzyszeń po wdrożeniu PPN	355 000,00	355 000,00	355 000,00	1 065 000,00
Efekt finansowy	- 136 076,66	- 136 076,66	- 136 076,66	- 408 229,98

6. Zaostrzenie polityki inwestycyjnej

Zgodnie z założeniami polityka inwestycyjna Gminy Bodzentyn zostanie poddana audytowi wewnętrznemu i maksymalnie obniżona. Projekt budżetu na 2025 r. został tak skonstruowany, aby pozostały w nim inwestycje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gminy i egzystencji jej mieszkańców lub których wykonawstwo jest zaawansowane do tego stopnia, że nieopłacalnym jest ich zaniechanie, a zaangażowanie robót jest duże do tego stopnia, że ewentualny zwrot przyznanej dotacji przewyższałby wymagany wkład własny. W realizacji pozostawiane zostały również zadania, które wiążą się z pozyskaniem znaczącego dofinansowania, a które w przyszłości pozwolą na wygenerowanie realnych oszczędności, przykładem czego jest inwestycja w remonty kotłowni w szkołach, dla których gmina jest organem prowadzącym, a które to remonty pozwolą w przyszłości na redukcję zatrudnienia.

7. Pozostałe działania oszczędnościowe

Poza przedstawionymi w planie postępowania naprawczego działaniami, mającymi na celu zoptymalizowanie gospodarowania środkami publicznymi, Gmina Bodzentyn zobowiązuje się do realizowania działań o mniejszym zasięgu i wadze, które jednak będą miały przełożenie na poprawę sytuacji finansowej. Będzie to:

1. centralizacja zakupów, w szczególności podlegających Prawu zamówień publicznych,
2. całkowita kontrola wydatków bieżących w myśl art. 260 ustawy o finansach publicznych, tj. *„Blokowanie planowanych wydatków budżetowych.*

1. *W przypadkach stwierdzenia:*

- 1) *niegospodarności w określonych jednostkach,*
- 2) *opóźnień w realizacji zadań,*
- 3) *nadmiaru posiadanych środków,*
- 4) *naruszenia zasad gospodarki finansowej, o których mowa w art. 254, zarząd jednostki samorządu terytorialnego może podjąć decyzję o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.*

2. *O podjętej decyzji zarząd jednostki samorządu terytorialnego zawiadamia organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.*

3. *Zarząd jednostki samorządu terytorialnego może, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, utworzyć nową rezerwę celową na finansowanie zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego, przenosząc do niej zablokowane kwoty wydatków.*

4. *Rezerwa celowa, o której mowa w ust. 3, nie może być przeznaczona na finansowanie wynagrodzeń i uposażeń.*

3. Wprowadzenie obostrzeń związanych z prowadzeniem polityki kadrowej w Urzędzie Miasta i Gminy Bodzentyn oraz jednostkach mu podległych. Poza wykazanymi już ograniczeniami etatów, zarówno w Urzędzie Miasta i Gminy jak również w jednostkach podległych, w okresie funkcjonowania planu postępowania naprawczego, nie jest planowane zwiększanie zatrudnienia. Odstępstwem mogą być jedynie stanowiska, które będą finansowane ze środków poza budżetowych. Ewentualna indeksacja wydatków związanych z wynagrodzeniami i ich pochodnymi odbywać się będzie w oparciu o wskaźnik inflacji, w celu zagwarantowania środków na ustawowe podwyżki płac minimalnych.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

c. Podsumowanie

Planowane działania w zakresie ograniczenia wydatków bieżących i zwiększenia dochodów Gminy Bodzentyn przełożą się na realne, dla gminy, korzyści. Jak wykazano w treści dokumentu, plan postępowania naprawczego przewiduje szereg działań, mających na celu przywrócenie bezpieczeństwa finansowego gminy Bodzentyn.

Zakłada on wzrost dochodów i ograniczenie wydatków bieżących w poniższej konfiguracji:

Tabela 17. Zestawienie dochodów po wdrożeniu Planu postępowania naprawczego

	2025	2026	2027	
DOCHODY				
Wzrost z tytułu podatku od środków transportu	105 000,00	203 000,00	308 000,00	616 000,00
Opłata klimatyczna	374 503,00	499 503,00	499 503,00	1 373 509,00
Opłata parkingowa	100 000,00	120 000,00	120 000,00	340 000,00
Dochody ze sprzedaży mieszkań			600 000,00	600 000,00
Szacunkowe dochody po wdrożeniu PPN	579 503,00	822 503,00	1 527 503,00	2 929 509,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

Tabela 18. Zestawienie ograniczenia wydatków po wdrożeniu Planu postępowania naprawczego

	2025	2026	2027	
WYDATKI				
Ograniczenie zatrudnienia w UMiG Bodzentyn	392 689,65	471 591,31	471 591,31	1 335 872,27
ograniczenie usług obcych w UMiG Bodzentyn	50 000,00	100 000,00	100 000,00	250 000,00
ograniczenie ryczałtów	7 312,48	7 312,48	7 312,48	21 937,44
oszczędności w oświacie	2 565 831,58	303 631,41	303 631,41	3 173 094,40
Oszczędności z dotacji dla klubów i stowarzyszeń	136 076,66	136 076,66	136 076,66	408 229,98
Szacunkowe oszczędności po wdrożeniu PPN	3 151 910,37	1 018 611,86	1 018 611,86	5 189 134,09

Sumując ograniczenie deficytu bieżącego będzie mniejsze o:

3 731 413,37 zł w roku 2025,

1.841.114,86 zł w roku 2026,

2.546.114,86 w roku 2027.

III. Pozyskanie finansowania

Całkowite istniejące zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji to na koniec 2023 roku 34,7 mln zł, co stanowi 61,35 % dochodów bieżących tego roku. Tabela ze szczegółami poszczególnych zobowiązań znajduje się w rozdz. dot. analizy finansów Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2024.

Na koniec 2024 roku odnotowano deficyt na poziomie 5,7 mln zł. Nowe finansowanie dłużne jest konieczne dla restrukturyzacji aktualnego zadłużenia Gminy Bodzentyn, w celu dostosowania harmonogramu spłat do możliwości Gminy po wdrożeniu działań naprawczych.

Aby potwierdzić faktyczną kwotę koniecznego nowego finansowania dłużnego, jego strukturę oraz wybrać odpowiedni instrument, należy przeanalizować zdolność kredytową Gminy. Dopuszczalne limity obsługi zadłużenia opisuje art. 243 ustawy o finansach publicznych. Aby Gmina Bodzentyn mogła rozpocząć funkcjonowanie poza programem postępowania naprawczego, musi spełniać wymogi m.in. tego artykułu ustawy. Zgodnie z art. 240a ust. 4 ufp jednostka może nie spełniać wymagań z art. 242-244 ufp w okresie realizacji PPN, zatem w przypadku realizacji PPN w latach 2025 - 2027 Gmina koniecznie musi spełnić te wymogi najpóźniej w 2028 r. Natomiast w oparciu o art. 224 ust. 1 pkt 2 lit. c jednostka może nie spełniać tych wymagań **do momentu ostatecznej spłaty pożyczki udzielonej z budżetu państwa**. Gmina Bodzentyn w programie naprawczym uwzględniła pozyskanie przychodu w formie pożyczki z budżetu państwa w 2025 r. na restrukturyzację istniejącego zadłużenia oraz sfinansowanie planowanego deficytu budżetu z terminem spłaty do końca 2050 r., zatem Gmina powinna spełniać wytyczne z art. 242 – 244 najpóźniej z początkiem 2050 r.

a. Analiza zdolności kredytowej

Organ stanowiący JST (poza programem postępowania naprawczego) nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje przekroczenie wskaźnika maksymalnej dopuszczalnej spłaty opisanego w art. 243 ufp.

Zdolność kredytowa w danym roku jest wyliczana jako średnia arytmetyczna wskaźników jednorocznych z siedmiu poprzednich lat. Wskaźnik jednoroczny stanowi stosunek sumy nadwyżki bieżącej powiększonej o wydatki na obsługę zadłużenia i sprzedaży majątku do dochodów bieżących za dany rok, pomniejszonych o dotacje bieżące. Dodatkowo nadwyżki bieżące w liczniku tego ułamka są korygowane odpowiednio o dochody i wydatki z tytułu dotacji bieżących UE. Dotacje z UE (zarówno bieżące, jak i majątkowe) nie mają zatem żadnego wpływu na zdolność kredytową.

Ustalana relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym spłat i wykupów określonych w art. 243 ust. 1 do planowanych dochodów bieżących budżetu nie może przekroczyć

średniej arytmetycznej z obliczonych dla ostatnich siedmiu lat relacji dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów bieżących budżetu zatem indywidualny wskaźnik zadłużenia dla Gminy Bodzentyn wygląda następująco:

$$\frac{(R + O)}{Db} \leq \sum_{i=1}^7 \frac{Dbei - Wbei + Sm *}{Dbi}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- *R* - planowana na rok budżetowy łączna kwota z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych,
- *O* - planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,
- *Db* - planowane na rok, na który ustalana jest relacja, dochody bieżące budżetu pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,
- *Dbei* - dochody bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki o charakterze bieżącym na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2,
- *Dbi* - dochody bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,
- *Wbei* - wydatki bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o wydatki bieżące z tytułu spłaty rat zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, wydatki bieżące na obsługę długu oraz wydatki bieżące na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2,
- *Sm** – sprzedaż mienia. Dotyczy lat 2024 – 2025. Dopuszczalny limit spłaty długu liczony od 2026 r. nie będzie liczony w oparciu o sprzedaż mienia.

Jak wynika z powyższej nierówności, od 2026 roku bezpośredni wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu przez JST będą miały nadwyżki bieżące wypracowane w 7 latach poprzedzających dany rok budżetowy w relacji do dochodów bieżących jednostki pomniejszonych o środki celowe.

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. dopuszcza zaciąganie długu przez JST w postaci kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z zapisami ustawy, JST mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe

m.in. właśnie na pokrycie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów⁷.

Badając zdolność kredytową przyjęto następujące założenia dot. dochodów i wydatków w kolejnych latach:

1. Dochody bieżące – w tym zakresie zmiany wprowadzone od 2026 roku, poza opisanymi wcześniej działaniami naprawczymi, opierają się na podstawie zmiany ustawy o dochodach jst uchwalonej we wrześniu 2024 r. oraz założeniu corocznego wzrostu z tytułu waloryzacji poszczególnych kategorii dochodów. W 2026 r. dochody z tytułu podatków PIT i CIT oraz przyjęto na podstawie prognozowanych dla Bodzentyna kwot wynikających z oceny skutków regulacji wdrożenia nowych przepisów dot. dochodów jst, natomiast w latach następnych zwaloryzowano je o wskaźnik inflacji PKB realny. Dochody z subwencji w 2026 roku przyjęto podobnie jak dochody z PIT i CIT. Dochody z dotacji bieżących i pozostałych dochodów bieżących od 2026 r. zwaloryzowano o wskaźnik inflacji.
2. Dochody ze sprzedaży majątku – brak dochodów z tego tytułu.
3. Wydatki bieżące – prognoza od 2026 roku została sporządzona w oparciu o wyliczenia kosztów obsługi długu oraz założenia dotyczące możliwych do wypracowania nadwyżek operacyjnych będących pochodnymi poziomu dochodów i wydatków. Koszty obsługi długu zostały wyliczone na podstawie charakterystyki posiadanych i planowanych zobowiązań oraz harmonogramów ich spłaty. Należy wziąć pod uwagę, że w przypadku restrukturyzacji zadłużenia koszty obsługi długu mogą wzrosnąć lub zmaleć, w zależności od ceny finansowania oraz harmonogramu jego spłaty. Koszt odsetkowy, wpływając na poziom nadwyżki budżetowej, pośrednio wpływa także na dopuszczalny limit obsługi długu.

b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji

Dodatkowe finansowanie dłużne dla zbilansowania budżetu 2025

Niedobory finansowe do pokrycia poprzez nowe finansowanie zwrotne zgodnie z wynikami analizy planu budżetu na 2025 r. i WPF (po wprowadzeniu planu działań naprawczych dot. dochodów i wydatków) dotyczą roku 2025 i wynoszą łącznie **14 220 600,00 zł**, w tym:

- **152.720,00 zł** na spłatę rat kredytów i pożyczek,
- **14 067 880,00 zł** na sfinansowanie części deficytu budżetu Gminy Bodzentyn w 2025 r.

⁷ Art. 89 ust. 1 ufp.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Powstały deficyt finansowany pożyczką z budżetu państwa w części inwestycyjnej wynosi 11 695 854,51 zł natomiast w części bieżącej wynosi 2 372 025,49 zł i dotyczy zobowiązań z tytułu składek ZUS odroczonech za miesiąc sierpień i październik oraz zobowiązań z tytułu wynagrodzeń.

Tabela 20. Wydatki bieżące finansowane z pożyczki zaciągniętej z budżetu państwa

Wydatki bieżące finansowane z pożyczki zaciągniętej z budżetu państwa

Dział	Rozdział	Paragraf	Kwota	Uzasadnienie finansowania pożyczką z budżetu państwa
801	80101	4010	300 000,00	z tytułu odroczenia składek ZUS za miesiąc 08 i 10/2024 oraz bieżący niedobór
		4110	300 000,00	z tytułu odroczenia składek ZUS za miesiąc 08 i 10/2024 oraz bieżący niedobór
		4790	1 772 025,49	z tytułu odroczenia składek ZUS za miesiąc 08 i 10/2024 oraz bieżący niedobór
			2 372 025,49	

Źródło: opracowanie własne

Finansowanie dłużne w celu restrukturyzacji zadłużenia w 2025 r.

Tabela 19. Kredyty brane pod uwagę w procesie restrukturyzacji zadłużenia

L.p.	Tytuł dłużny	Kwota kapitału, stan planowany na 31.12.2024 r.	Oprocentowanie	Umowny rok całkowitej spłaty
1	kredyt BPS Kielce	11 080 000,00	WIBOR 3M + 1,19%	2032
2	kredyt BPS Kielce	5 000 000,00	WIBOR 3M + 0,86%	2043
3	kredyt BPS Kielce	4 300 000,00	WIBOR 1M + 0,90%	2039
4	kredyt BPS Kielce	3 084 000,00	WIBOR 3M + 1,24%	2032
5	Kredyt BPS Stopnica	2 700 000,00	WIBOR 1M + 0,72%	2037
6	kredyt BPS Kielce	2 000 000,00	WIBOR 3M + 0,85%	2037
7	kredyt BPS Kielce	700 000,00	WIBOR 1M + 1,19%	2031
9	kredyt BPS Połaniec	700 000,00	WIBOR 1M + 1,08%	2033
9	obligacje NWA	3 400 000,00	WIBOR 6M + 1,75%	2032
10	kredyt BS Kielce	8 385 652,51	WIBOR 1M + 0,80%	2024
	SUMA	41 349 652,51		

Źródło: opracowanie własne

Nieobjęte restrukturyzacją są 2 pożyczki zaciągnięte w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na kwotę 1 092 137,61 zł. w oparciu o stałe oprocentowanie 1,95% oraz o korzystne harmonogramy spłaty, jedna z terminem spłaty do roku 2030 roku z pozostałą kwotą do spłaty 375 338,14 zł, druga z terminem spłaty do 2032 roku z pozostałą kwotą do spłaty 736 834,00 zł. Przyjmując powyższe założenia kwota nowego finansowania w celu zrestrukturyzowania części istniejącego zadłużenia powinna wynieść **41 349 652,51 zł**. Celem zaciągnięcia pożyczki z budżetu

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

państwa nie jest pozyskanie środków na korzystniejszych warunkach finansowych, lecz zapewnienie Gminie Bodzentyn środków na spłatę zobowiązań, zapewnienie płynności oraz dostosowanie harmonogramu spłat do jej możliwości. Władze Gminy będą realizować szereg działań naprawczych również wybiegających poza przedstawione w Programie Postępowania Naprawczego, których realizacja przyczyni się do poprawy sytuacji finansowej.

Łączna kwota potrzebnego finansowania

Biorąc pod uwagę potrzeby Gminy w zakresie pokrycia deficytu, spłat istniejących zobowiązań oraz restrukturyzacji, łączna kwota pożyczki z MF w 2025 roku wynosi 55 570 252,51 zł z czego:

- 14 067 880,00 zł na planowany deficyt budżetu,
- 152.720,00 zł, na spłatę rozchodów zgodnie z harmonogramami spłat,
- 41 349 652,51 zł na restrukturyzację istniejącego zadłużenia.

Kolejna tabela zawiera proponowany harmonogram spłaty w latach kapitału skonsolidowanego zadłużenia i pozostałych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek. Odsetki od pożyczki z budżetu państwa zaplanowane są w terminach kwartalnych do ostatniego dnia miesiąca kończącego kwartał.

Tabela 21. Proponowany harmonogram spłaty częściowo skonsolidowanego zadłużenia w latach 2025-2050 w złotych

L.p.	1	2	3	4	5	6
Rok	Kredyty, pożyczki i obligacje niepodlegające restrukturyzacji	Spłaty rat kapitałowych pożyczką z MF	Suma spłat ze zmianami struktury długu w ramach działań naprawczych	Odsetki	Suma spłat przed zmianami	Różnica (3-5)
2025	152 720		152 720,00	2 631 600,00	2 056 720,00	-1 904 000,00
2026	152 720		152 720,00	1 833 816,00	2 082 720,00	- 1 930 000,00
2027	152 720	1 070 252,51	1 222 972,51	1 814 206,00	2 152 720,00	-929 747,49
2028	152 720	1 500 000,00	1 652 720,00	1 774 241,00	2 648 720,00	-996 000,00
2029	152 720	1 500 000,00	1 652 720,00	1 719 843,00	2 518 720,00	-866 000,00
2030	96 975,61	1 500 000,00	1 596 975,61	1 670 343,00	2 612 975,61	-1 016 000,00
2031	84 212	2 500 000,00	2 584 212,00	1 608 389,00	2 550 212,00	34 000,00
2032	84 212	2 500 000,00	2 584 212,00	1 530 153,00	2 670 212,00	-86 000,00
2033	63 138	2 500 000,00	2 563 138,00	1 443 389,00	1 923 138,00	640 000,00
2034		2 500 000,00	2 500 000,00	1 360 888,00	1 835 000,00	665 000,00
2035		2 500 000,00	2 500 000,00	1 278 388,00	1 835 000,00	665 000,00
2036		2 500 000,00	2 500 000,00	1 199 250,00	1 835 000,00	665 000,00
2037		2 500 000,00	2 500 000,00	1 113 388,00	1 335 000,00	1 165 000,00

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

2038		2 500 000,00	2 500 000,00	1 030 888,00	500 000,000	2 000 000,00
2039		2 500 000,00	2 500 000,00	948 388,00	1 500 000,00	1 000 000,00
2040		2 500 000,00	2 500 000,00	868 346,00	1 000 000,00	1 500 000,00
2041		2 500 000,00	2 500 000,00	783 388,00	1 000 000,00	1 500 000,00
2042		2 500 000,00	2 500 000,00	700 888,00	1 000 000,00	1 500 000,00
2043		2 500 000,00	2 500 000,00	618 389,00	1 000 000,00	1 500 000,00
2044		2 500 000,00	2 500 000,00	537 442,00		2 500 000,00
2045		2 500 000,00	2 500 000,00	453 389,00		2 500 000,00
2046		2 500 000,00	2 500 000,00	370 888,00		2 500 000,00
2047		2 500 000,00	2 500 000,00	288 389,00		2 500 000,00
2048		2 500 000,00	2 500 000,00	206 538,00		2 500 000,00
2049		2 500 000,00	2 500 000,00	123 389,00		2 500 000,00
2050		2 500 000,00	2 500 000,00	40 888,00		2 500 000,00
RAZEM	1 092 137,61	55 570 252,51	56 662 390,12	27 949 104,00	34 056 137,61	22 606 252,51

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na działalność Gminy w realiach programu naprawczego przyjęto, że jedyną drogą pozyskania finansowania jest finansowanie w formie pożyczki z budżetu państwa. Oprocentowanie pożyczki z ministerstwa powinno być niższe niż w przypadku pozyskania środków z rynku finansowego, aktualnie jest to pół stopy redyskonta weksli (SRW), lecz nie mniej niż 1,5%. SRW na moment opracowania programu naprawczego (styczeń 2025 r.) wynosi 5,80%. **Preferencyjne oprocentowanie** takiej wierzytelności będzie wynosić połowę stopy redyskonta weksli, zatem obecnie **ok. 2,90%** p.a.

Dla spłaty finansowania zaciąganego na pokrycie tegorocznego deficytu budżetowego i spłaty rat kredytów konsolidacji ustalono karencję na spłatę kapitału do końca 2026 roku oraz 24 letni okres całkowitej spłaty. W ten sposób dług Gminy z tytułu pożyczki zaciągniętej w 2025 roku zostanie spłacony w całości do końca 2050 roku. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może uchwalić wieloletnią prognozę finansową oraz budżet jednostki, które nie zachowują relacji określonej w art. 242-244 w okresie realizacji programu postępowania naprawczego, przy czym niezachowanie relacji może dotyczyć jedynie **spłat zobowiązań istniejących na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz spłat pożyczki otrzymanej z budżetu państwa.**

W okresie realizacji PPN tj. w latach 2025 – 2027 Gmina nie będzie mogła realizować nowych zadań inwestycyjnych, co będzie sprzyjać spłacie zobowiązań. Mimo to w WPF w latach 2025 - 2026. zarezerwowano kwoty środków w ramach limitu wydatków majątkowych, w celu kontynuacji rozpoczętych zadań inwestycyjnych.

Po konsolidacji zadłużenia Gmina przekroczy dopuszczalny poziom spłaty zadłużenia z art. 243 ufp w latach 2025 - 2033. Niespełnienie relacji wynika ze spłaty zobowiązań istniejących na moment

uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz pożyczki z MF, a zatem jest dopuszczalne⁸.

Charakterystyka spłaty zobowiązań:

- spłata pożyczki z MF rozpocznie się od 2027 r. z uwagi na zaplanowane wysokie wydatki z wykazu przedsięwzięć wieloletnich w 2025 i 2026 roku .
- W roku 2027 spłaty pożyczki na kwotę 1 070 252,51 mln zł z uwagi na brak planów inwestycyjnych
- W latach 2028 – 2030 spłaty pożyczki po 1,5 mln zł rocznie z uwagi na zaplanowane wysokie wydatki z wykazu przedsięwzięć wieloletnich w 2028 i 2029 roku (po 4,5 mln zł rocznie)
- Od 2031 roku z uwagi na brak istotnych planów inwestycyjnych kwoty spłaty pożyczki wzrastają do poziomu 2,5 mln zł rocznie.

Wobec powyższych założeń co do harmonogramu spłat i rewizji zdolności do spłaty długu po uwzględnieniu działań naprawczych Gmina powinna spełnić wymagania z art. 243 ufp od 2034 roku.

c. Wybór instrumentu dłużnego

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. dopuszcza zaciąganie długu przez JST w postaci kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z zapisami ustawy, JST mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. właśnie na pokrycie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów⁹.

Jednym z głównych powodów wdrożenia działań naprawczych jest brak możliwości uzyskania nowego finansowania kredytem bankowym przez Gminę Bodzentyn w 2025 r. W takim przypadku Gmina może zwrócić się do Ministerstwa Finansów o udzielenie preferencyjnie oprocentowanej pożyczki.

Gmina Bodzentyn znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Nie ma zdolności i możliwości do tego, aby we własnym zakresie móc realizować wszystkie zadania własne w 2025 roku i stanowi to istotne zagrożenie dla realizacji zadań. Aktualnie jedynym i ostatnim ratunkiem dla Gminy jest ubieganie się o pożyczkę z budżetu państwa w trybie art. 224 ustawy o finansach publicznych.

Uzasadnieniem ubiegania się o pożyczkę z budżetu państwa jest brak płynności i zdolności finansowej Gminy do tego, aby we właściwy sposób realizować zadania publiczne. Poziom

⁸ Art. 240a ust. 4 ufp

⁹ Art. 89 ust. 1 ufp.

zadłużenia Gminy jest bardzo wysoki, że obecnie obowiązujący harmonogram spłat zobowiązań i koszty obsługi Gminy uniemożliwia spełnienie wskaźnika z art. 243 ustawy

Pożyczka z budżetu państwa

W związku z koniecznością realizacji zadań publicznych oraz wypełniania istniejących zobowiązań Gmina Bodzentyn planuje złożyć wniosek do Ministra Finansów z prośbą o udzielenie pożyczki z budżetu państwa. Otrzymanie takiej pożyczki jest obwarowane szeregiem wymagań formalno-prawnych oraz wymaga akceptacji Ministra Finansów, co może pochłonąć znaczną ilość czasu.

Jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli¹⁰:

- jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
- z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
 - nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
 - zachowane zostaną zasady określone w art. 242-244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
 - zapewniona zostanie spłata wraz z odsetkami.

Szczegółowy zakres informacji niezbędnych do dokonania oceny Minister Finansów określił w rozporządzeniu¹¹. Zgodnie z zapisami rozporządzenia przedmiotem umowy jest opracowanie elementów wniosku o udzielenie pożyczki z budżetu państwa, czyli właśnie m.in. programu postępowania naprawczego, a także uzyskanie szeregu opinii, oświadczeń i zaświadczeń. Pożyczka jest zabezpieczona w co najmniej 100% kwoty wierzytelności z tytułu umowy pożyczki. Zabezpieczenie wierzytelności z tytułu umowy pożyczki stanowią weksle własne in blanco lub akt notarialny o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 kodeksu cywilnego.

Za pozyskaniem środków poprzez pożyczkę z budżetu państwa przemawia **preferencyjne oprocentowanie** takiej wierzytelności, które prawdopodobnie będzie wynosić połowę stopy redyskonta weksli, zatem obecnie **ok. 2,90%** p.a.

¹⁰ Art. 224 ust. 6 ufp

¹¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 w sprawie pożyczek z budżetu państwa udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych (Dz.U. Nr 257, poz. 1730)

IV. Podsumowanie Programu Postępowania Naprawczego

Kolegium RIO w Kielcach w uchwale Nr 95.2024 z dnia 5 września 2024 r. wezwało Gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

W uzasadnieniu do ww. uchwały, w wyniku przeprowadzonego przez RIO postępowania wyjaśniającego, Kolegium RIO stwierdziło pogarszającą się sytuację finansową Gminy, zagrożenie dla realizacji zadań publicznych i prawidłowej gospodarki finansowej przez Gminę Bodzentyn w 2024 r. i latach kolejnych oraz niezachowanie relacji określonej w art. 243 ufp.

Przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia jest bezpośrednim skutkiem niedostosowania harmonogramów spłaty istniejących zobowiązań do aktualnych możliwości zadłużeniowych Gminy oraz pośrednim skutkiem zbyt dużych wydatków bieżących oraz stagnacji dochodów bieżących. Konieczne są działania naprawcze we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

Kolejnym krokiem jest wdrożenie trwałych działań w celu podniesienia dochodów i obniżenia wydatków bieżących Gminy.

W niniejszym programie zaplanowano szereg działań naprawczych zmierzających do sytuacji, w której Gmina będzie w możliwie najkrótszym okresie spełniała relacje określone w art. 243 ufp. Zaplanowane działania w ramach niniejszego programu postępowania naprawczego mają skutkować:

- trwałym wzrostem dochodów bieżących,
- trwałym ograniczeniem wydatków bieżących,
- sfinansowaniem deficytu i części rozchodów z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w 2025 r.
- sfinansowaniem rozchodów z tytułu zaciągniętych kredytów w 2025 r. w ramach restrukturyzacji zadłużenia,

Wśród działań podnoszących dochody bieżące zaplanowano:

- podjęcie działań na przyciągnięciu przedsiębiorstw leasingowych i tym samym zwiększenia liczby pojazdów zarejestrowanych w Gminie,
- wprowadzenie opłaty klimatycznej
- wprowadzenie opłaty parkingowej
- dochody ze sprzedaży mieszkań

Działania te mają przełożyć się na podniesienie wyniku budżetu o **0,5 mln złotych w 2025 r. oraz w kolejnych latach o ok. 0,8 – 1,5 mln zł rocznie.**

Wśród działań naprawczych na rzecz ograniczenia wydatków bieżących zaplanowano:

- Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych poprzez zmniejszenie zatrudnienia o 9 etatów,
- Ograniczenie kosztów usług obcych (w tym kosztów promocji Gminy).
- Ograniczenie ryczałtów
- Oszczędności w oświacie
- Oszczędności z dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń

Działania te mają przełożyć się na podniesienie wyniku budżetu o **3,1 mln złotych w 2025 r., w kolejnych latach 1,0 mln złotych rocznie.**

Łącznie efekt netto zaplanowanych działań wyniesie **+3,6 mln zł w 2025 r., +1,8 mln zł w 2026 r., w 2027 r. więcej niż + 2,5 mln zł rocznie.**

Po wprowadzeniu planowanych działań naprawczych z zakresu dochodów i wydatków zaplanowano sfinansowanie planowanego deficytu budżetu i oraz spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów, w szczególności w ramach restrukturyzacji wskazanej części zobowiązań kredytowych. Ustalono, że brakująca kwota **w 2025 roku to 55 570 252,51 zł** z czego:

- 14 067 880,00 zł na planowany deficyt budżetu,
- 152.720,00 zł, na spłatę rozchodów zgodnie z harmonogramami spłat,
- 41 349 652,51 zł na restrukturyzację istniejącego zadłużenia.

Gmina zaciągnie nowe zobowiązania dłużne w ww. wysokości w formie pożyczki z budżetu państwa, a spłata kapitału odbędzie się w latach 2027-2050 – struktura spłaty opiera się na wnioskach z analizy zdolności kredytowej.

V. Harmonogram wdrożenia programu naprawczego

Wychodząc naprzeciw zapisom art. 240 a ust. 3 pkt 2 ustawy o finansach publicznych, poniżej zaprezentowany jest harmonogram obrazujący szacunkowy czas wprowadzenia i obowiązywania przyjętych działań naprawczych. Działania, o których mowa zostały wybrane tak, aby zapewnić pełną kontrolę organu stanowiącego i organu wykonawczego nad możliwością ich wdrożenia.

Tabela 22. Harmonogram wprowadzenia działań naprawczych.

DZIAŁANIE NAPRAWCZE	TERMIN WDROŻENIA DO REALIZACJI
Wzrost z tytułu podatku od środków transportu – W TRAKCIE REALIZACJI	Sierpień 2024
Opłata klimatyczna – DO REALIZACJI	Kwiecień 2025
Opłata parkingowa – DO REALIZACJI	Marzec 2025
Dochody ze sprzedaży mieszkań – DO REALIZACJI	Kwiecień 2027
Ograniczenie zatrudnienia w UMiG Bodzentyn – ZREALIZOWANE/DO REALIZACJI	Grudzień 2024
ograniczenie usług obcych w UMiG Bodzentyn - DO REALIZACJI	Styczeń 2025
ograniczenie ryczałtów - DO REALIZACJI	Luty 2025
oszczędności w oświacie – REALIZOWANE/DO REALIZACJI	Marzec 2025
oszczędności kluby sportowe – REALIZOWANE/DO REALIZACJI	Luty 2025

źródło: opracowanie własne

Zaplanowane działania są częściowo długoterminowe, jednak niektóre z nich winny zostać wdrożone natychmiast. Osiągnięcie zaplanowanych efektów finansowych, w przypadku działań naprawczych, wymaga szybkiego wdrożenia, a także konsekwentnego realizowania ich przez cały okres obowiązywania programu naprawczego w gminie Bodzentyn. Organ wykonawczy zobowiązuje się do realizacji wszystkich działań naprawczych nie tylko do końca obowiązywania programu postępowania naprawczego ale również po dacie obowiązywania programu.

a. Pozyskanie finansowania

Konieczne jest pozyskanie finansowania zwrotnego w 2025 roku. Przyjęto, że będzie II kwartał 2025 roku.

Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2025-2050

W Wieloletniej Prognozie Finansowej przedstawiono wpływ realizowanych i pilnowanych do wdrożenia działań naprawczych na lata 2025-2050 i uwzględnia wszystkie założenia przedstawione w niniejszym programie postępowania naprawczego.

Sytuacja Finansowa w Gminie Bodzentyn jest bardzo trudna. Do 2033 roku włącznie Gmina nie będzie zachowywać wskaźnika z art. 243 ust.1 ustawy o finansach publicznych. Założono spełnienie wskaźnika

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

z art. 243 ust 1 ustawy o finansach publicznych dopiero od 2034 roku, a to oznacza, że Gmina spełni wymóg zawarty w art. 224 ust. 1 pkt 2 lit b ustawy u finansach publicznych zgodnie z którym najpóźniej na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki, zostaną zachowane zasady określone w art. 242-244. Podjęte działania naprawcze zakładają, że od 2026 roku Gmina będzie generować nadwyżki budżetowe dzięki restrykcyjnej polityce wydatkowej, dzięki której odzyska stabilność i samodzielność finansową.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bodzentyn uwzględni realistyczne wartości oparte na realistycznych wartościach zawartych w budżecie Gminy.

Załączniki

a. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2025-2050

Lp.	Wyszczególnienie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	
1	Docho dy ogółem	76 714 582,06	77 742 405,0	75 108 867,0	80 108 867,0	82 608 867,0	83 608 867,0	86 108 867,0	88 608 867,0	91 108 867,0	93 608 867,0	96 108 867,0	98 608 867,0	101 867,0	103 867,0	106 867,0	108 867,0	111 867,0	113 867,0	116 867,0	118 867,0	121 867,0	123 867,0	126 867,0	128 867,0	131 867,0	133 867,0	
1.1	Docho dy bieżące, z tego:	69 108 867,14	72 608 867,00	74 508 867,00	77 608 867,00	80 108 867,00	83 608 867,00	86 108 867,00	88 608 867,00	91 108 867,00	93 608 867,00	96 108 867,00	98 608 867,00	101 867,00	103 867,00	106 867,00	108 867,00	111 867,00	113 867,00	116 867,00	118 867,00	121 867,00	123 867,00	126 867,00	128 867,00	131 867,00	133 867,00	
1.1.1	w wpływach z podatku dochodo wego od osób fizycznych	28 314 700,13	29 665 000,00	29 868 000,00	31 678 000,00	32 487 000,00	34 320 000,00	35 133 000,00	36 554 000,00	38 860 000,00	40 855 000,00	42 850 000,00	44 886 000,00	46 960 000,00	48 070 000,00	50 159 000,00	51 217 000,00	52 293 000,00	54 323 000,00	56 359 000,00	58 463 000,00	59 637 000,00	61 883 000,00	63 704 000,00	63 704 000,00	63 704 000,00	63 704 000,00	63 704 000,00
1.1.2	doch ody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodo wego od osób prawnych	421 261,20	450 000,00	476 000,00	504 000,00	532 000,00	560 000,00	588 000,00	616 000,00	645 000,00	676 000,00	707 000,00	738 000,00	770 000,00	802 000,00	834 000,00	866 000,00	898 000,00	929 000,00	960 000,00	992 000,00	1 025 000,00	1 060 000,00	1 096 000,00	1 096 000,00	1 096 000,00	1 096 000,00	
1.1.3	z subwencji ogólnej	17 057 156,87	17 926 000,00	18 026 000,00	18 477 000,00	18 939 000,00	19 413 000,00	19 899 000,00	20 597 000,00	20 907 000,00	21 430 000,00	21 966 000,00	22 516 000,00	23 079 000,00	23 656 000,00	24 248 000,00	24 855 000,00	25 477 000,00	26 114 000,00	26 767 000,00	27 437 000,00	28 123 000,00	28 827 000,00	29 548 000,00	29 548 000,00	29 548 000,00	29 548 000,00	29 548 000,00
1.1.4	z tytułu dotacji i środków przeznac zonych na cele bieżące	12 512 727,43	13 064 867,00	14 607 867,00	14 104 867,00	14 983 867,00	15 818 867,00	14 967 000,00	15 492 000,00	16 030 000,00	15 747 867,00	15 312 867,00	14 813 867,00	14 252 867,00	14 631 867,00	14 006 867,00	14 387 867,00	14 724 867,00	14 083 867,00	13 409 867,00	12 637 867,00	12 767 867,00	11 793 867,00	11 213 867,00	11 213 867,00	11 213 867,00	11 213 867,00	11 213 867,00
1.1.5	z stałe dochody bieżące, w tym:	10 803 021,51	11 503 000,00	11 531 000,00	12 845 000,00	13 167 000,00	13 497 000,00	13 835 000,00	14 381 000,00	14 536 000,00	14 900 000,00	15 273 000,00	15 655 000,00	16 047 000,00	16 449 000,00	16 861 000,00	17 283 000,00	17 716 000,00	18 159 000,00	18 613 000,00	19 079 000,00	19 556 000,00	20 045 000,00	20 547 000,00	20 547 000,00	20 547 000,00	20 547 000,00	20 547 000,00
1.1.5.1	z podatku od nierucho mości	3 616 354,00	3 632 000,00	3 631 000,00	3 632 000,00	3 836 000,00	4 042 000,00	4 151 000,00	4 263 000,00	4 378 000,00	4 795 000,00	4 915 000,00	5 038 000,00	5 164 000,00	5 294 000,00	5 427 000,00	5 563 000,00	5 703 000,00	5 846 000,00	5 993 000,00	6 143 000,00	6 297 000,00	6 455 000,00	6 617 000,00	6 617 000,00	6 617 000,00	6 617 000,00	
1.2	Docho dy majątkow e, w tym:	7 605 714,92	5 133 538,04	600 000,00	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.1	z sprzedaży majątku	0,00	0,00	600 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

8.1_VRO D_2020	enu ustawowy ch wyłączeń przypadaj ących na dany rok	78,30 %	6,01%	7,51%	7,08%	6,83%	6,50%	7,52%	7,23%	6,93%	6,59%	6,26%	5,96%	5,66%	4,64%	3,62%	3,46%	3,31%	3,13%	2,96%	2,80%	2,68%	2,53%	2,40%	2,28%	2,18%	2,07%	
8.1_VRO D_2026	8.1_	78,30 %	6,01%	7,51%	7,08%	6,83%	6,50%	7,52%	7,23%	6,93%	6,59%	6,26%	5,96%	5,66%	4,64%	3,62%	3,46%	3,31%	3,13%	2,96%	2,80%	2,68%	2,53%	2,40%	2,28%	2,18%	2,07%	
8.1_VRO D_2023	8.1_	74,75 %	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
8.2	Rebacia określona po prawej stronie nierówno ści we wzorze, o którym mowa w art. 243 ust. 1 ustawy, ustalona dla danego roku (wskaznik jednorocz ny)	-2,93%	3,97%	4,73%	8,31%	8,03%	7,34%	6,91%	6,63%	6,35%	6,03%	5,72%	5,43%	5,16%	4,95%	4,71%	4,52%	4,35%	4,14%	3,94%	3,75%	3,60%	3,42%	3,27%	3,14%	3,01%	2,89%	
8.2_v20 20	8.2_	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
8.2_v20 26	8.2_	-2,93%	3,97%	4,73%	8,31%	8,03%	7,34%	6,91%	6,63%	6,35%	6,03%	5,72%	5,43%	5,16%	4,95%	4,71%	4,52%	4,35%	4,14%	3,94%	3,75%	3,60%	3,42%	3,27%	3,14%	3,01%	2,89%	
8.3	Dopusz czalny limit spłaty zobowiąz an określony po prawej stronie nierówno ści we wzorze, o którym mowa w art. 243 ustawy, po uwzględni eniu ustawowy ch wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedz	8,56%	6,89%	4,87%	4,12%	4,55%	4,77%	5,96%	5,19%	6,56%	6,90%	7,09%	6,72%	6,34%	6,03%	5,75%	5,48%	5,22%	4,98%	4,75%	4,54%	4,34%	4,14%	3,96%	3,78%	3,61%	3,45%	

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

zobowiązanie związku wspólnego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartału w roku poprzedzającego rok budżetowy																					
8.4.1 Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązania określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku wspólnego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonane rok poprzedzającego	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

art7_1	Relacja łącznej kwoty długu do dochodów ogółem, pomniejszonych o planowane kwoty dotacji i środki o podobnym charakterze oraz powiększone o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust.2 pkt 4-8, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego (art. 7 ust. 1 Dz.U.2022.1964)	99,85 %	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
--------	--	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

KOMISARZ RZĄDOWY
dla Miasta i Gminy Bodzentyn
Anna Leżńska

UZASADNIENIE

Podstawą do podjęcia niniejszej Uchwały jest podjęcie przez Kolegium RIO w Kielcach Uchwały nr 95/2024 z dnia 5.09.2024 r. w sprawie wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania i uchwalenia Programu Postępowania Naprawczego.

Kolegium RIO nie dostrzegło możliwości uchwalenia WPF z zachowaniem relacji , o których mowa w art. 242-243 Ustawy o finansach publicznych. Biorąc powyższe pod uwagę, jak wspomniano powyżej, Kolegium RIO wezwało gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego spełniającego wymogi art. 240a ust. 2-7 Ustawy o finansach publicznych oraz przedłożenia programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

Taki program został opracowany w celu jego wdrożenia. W związku z zawieszeniem Rady Miejskiej w Bodzentynie jej kompetencje i obowiązki na podstawie przepisu art. 97 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym zostały przejęte przez Komisarza Rządowego dla Miasta i Gminy Bodzentyn.

W związku z powyższym należało przyjąć niniejszą Uchwałę.